

Tıp Dergilerinde Bilimsel Çalışmaların Yürütülmesi, Raporlanması, Düzenlenmesi ve Yayınlanması için Öneriler

(Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals)

<https://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>)

Ocak 2026'da güncellendi

"Bu, ICMJE'nin Tıbbi Dergilerde Akademik Çalışmaların Yürütülmesi, Raporlanması, Düzenlenmesi ve Yayınlanması İçin Öneriler'inin Türkçe çevirisidir. SANKO Üniversitesi bu çeviriyi hazırlarken başka bir organizasyondan kaynak desteği almadı. Bu çevirinin içeriği ICMJE tarafından onaylanmadı ya da tasdik edilmedi. Tıbbi Dergilerde Akademik Çalışmaların Yürütülmesi, Raporlanması, Düzenlenmesi ve Yayınlanması İçin Öneriler'in resmî sürümü www.ICMJE.org adresinde bulunmaktadır. Kullanıcılar belgeye atıfta bulunurken bu resmî sürümü kaynak göstermelidir."

Çeviri;

Şahin A. SIRMALI, PhD., SANKO UNIVERSITY School of Medicine Emeritus professor of Histology & Embryology

Aslı GEÇİM, B.A., SANKO UNIVERSITY Department of Foreign Languages

Didem KARAYAKUPOĞLU, PhD., SANKO UNIVERSITY Department of Turkish Language

I. Öneriler Hakkında

- A. Önerilerin Amacı
- B. Önerileri Kimler Kullanmalıdır?
- C. Önerilerin Tarihçesi

II. Yazarların, Katkıda Bulunanların, Hakemlerin, Editörlerin, Yayıncıların ve Sahiplerin Roller ve Sorumlulukları

A. Yazarların ve Katkıda Bulunanların Rollerinin Tanımlanması

1. Yazarlık Neden Önemlidir?
2. Yazar Kimdir?
3. Yazar Olmayan Katkıda Bulunanlar
4. Yapay Zekâ (YZ) Destekli Teknoloji

B. Ticari ve Ticari Olmayan İlişkilerin ve Faaliyetlerin Açıklanması ve Çıkar Çatışması

1. Katılımcılar
  - a. Yazarlar
  - b. Hakemler
  - c. Editörler ve Dergi Çalışanları
2. İlişkilerin ve Faaliyetlerin Raporlanması

C. Başvuru ve Hakem Değerlendirmesi Sürecindeki Sorumluluklar

1. Yazarlar
  - a. Yağmacı ya da Sahte Dergiler

2. Dergiler
  - a. Gizlilik
  - b. Zamanlama ve Duyarlık
  - c. Hakem Değerlendirmesi
  - d. Dürüstlük
  - e. Çeşitlilik ve Kapsayıcılık
  - f. Dergi Metrikleri

3. Hakemler

D. Dergi Sahipleri ve Editoryal Özgürlük

1. Dergi Sahipleri
2. Editoryal Özgürlük

E. Araştırma Katılımcılarının Korunması

III. Tıp Dergilerinde Yayınla İlgili Yayıncılık ve Editörlük Sorunları

A. Düzeltmeler ve Sürüm Kontrolü

B. Bilimsel Suistimal

C. Telif Hakkı

D. Çakışan Yayınlar

1. Mükerrer Gönderim
2. Mükerrer ve Önceki Yayın
3. Ön Baskılar
  - a. Ön Baskı Arşivi Seçmek
  - b. Ön Baskı Arşivlerinde Bulunan Makalelerin Hakemli Bir Dergiye Gönderilmesi
  - c. Gönderilen Makalelerde Ön Baskılara Referans Verme
4. Kabul Edilebilir İkincil Yayın
5. Aynı Veri Tabanına Dayalı Makaleler

E. Yazışmalar

F. Ücretler

G. Ekler, Tema Sayıları ve Özel Seriler

H. Sponsorluk ve Ortaklıklar

I. Elektronik Yayıncılık

J. Reklam

K. Dergiler ve Medya

L. Klinik Araştırmalar

1. Kayıt

2. Yazarların Verilere Erişimi

3. Veri Paylaşımı

IV. Makale Hazırlama ve Gönderme

A. Bir Tıp Dergisine Gönderilmek zere Makale Hazırlama

1. Genel İlkeler

2. Raporlama Kılavuzları

3. Makale Bölümleri

a. Başlık Sayfası

b. zet

c. Giriş

d. Yöntemler

i. Katılımcıların Seçimi ve Tanımlanması

ii. Teknik Bilgiler

iii. İstatistikler

e. Sonuçlar

f. Tartışma

g. Referanslar

i. Genel Hususlar

ii. Stil ve Format

h. Tablolar

i. Görseller (şekiller)

j. l Birimleri

k. Kısaltmalar ve Semboller

B. Makalenin Dergiye Gönderilmesi

V. Yayıncılıkta YZ Kullanımı

A. YZ'nin Yazarlar Tarafından Kullanımı

B. YZ'nin Hakemler Tarafından Kullanımı

C. YZ'nin Sorumlu Kullanımını Sağlamada Editörlerin Rolü

I. ÖNERİLER HAKKINDA

A. Önerilerin Amacı

ICMJE bu önerileri, tıp dergilerinde yayınlanan araştırma ve diğer materyallerin yürütülmesi ve raporlanmasında en iyi uygulama ve etik standartları gözden geçirmek; yazarlara, editörlere ve hakem değerlendirmesi ve biyomedikal yayıncılıkla ilgilenen diğer kişilere doğru, açık, tekrarlanabilir, tarafsız tıbbi dergi makaleleri oluşturma ve dağıtma konusunda yardımcı olmak için geliştirmiştir. Bu öneriler ayrıca medya organları, hastalar ve onların aileleri ile genel okuyucular için tıbbi yayınlarla ilgili düzenleme ve yayınlama sürecine ilişkin faydalı bilgiler sağlayabilir.

A. Önerileri Kimler Kullanmalı?

Bu öneriler, öncelikle çalışmalarını ICMJE üyesi dergilere yayınlanmak üzere gönderen yazarlar tarafından kullanılmak üzere hazırlanmıştır. ICMJE üyesi olmayan birçok dergi bu önerileri gönüllü olarak kullanmaktadır (bkz. www.icmje.org/journals-following-the-icmje-recommendations/). ICMJE bu kullanımı önerir ancak izleme ya da uygulama yetkisi yoktur. Her durumda, yazarlar bu önerileri dergilerin yazarlara yönelik talimatlarıyla birlikte kullanılmalıdır. Yazarlar ayrıca belirli çalışma türlerinin raporlanmasına yönelik kılavuzlara da başvurmalıdır (örneğin, randomize çalışmaların raporlanmasına yönelik CONSORT kılavuzları); bkz. www.equator-network.org.

Bu önerileri kullanan dergilerin bunları yazarlara yönelik yönergelerine dâhil etmeleri ve bu yönergelerde ICMJE önerilerini takip ettiklerini açıkça belirtmeleri önerilir. ICMJE web sitesinde bu önerilere uyduklarının belirtilmesini isteyen dergiler, www.icmje.org/journals-following-the-icmje-recommendations/journal-listing-request-form/ adresinden ICMJE sekreteryasına bildirimde bulunmalıdır. Geçmişte böyle bir talepte bulunmuş ancak artık ICMJE önerilerine uymayan dergiler, bu listeden çıkarılmayı talep etmek için aynı araçları kullanmalıdır.

ICMJE, bu önerilerin geniş çapta yayılmasını ve bu belgenin bütünlüğü muhafaza edilerek eğitim amaçlı, kâr amacı gütmeyen amaçlarla telif hakkı gözetilmeksizin çoğaltılmasını önerir ancak ICMJE yeni sorunlar ortaya çıktığında önerileri periyodik olarak güncellediğinden, önerilerin ve belgenin tüm kullanımları okuyucuları resmî ve en son sürüm için www.icmje.org adresine yönlendirmelidir.

C. Önerilerin Tarihçesi

ICMJE, daha önce Biyomedikal Dergilere Gönderilen Makaleler için **Birörnek Gereklilikler (BG) [Uniform Requirements for Manuscripts Submitted to Biomedical Journals (URMs)]** olarak bilinen bu belgenin birçok baskısını hazırlamıştır. BG ilk olarak 1978 yılında, dergiler arasında makale formatını ve hazırlığını standartlaştırmanın bir yolu olarak yayınlanmıştır. Yıllar geçtikçe, yayıncılıkta makale hazırlamanın ötesine geçen konular ortaya çıkmış, bu da ayrı bildirimlerin geliştirilmesine, belgenin güncellenmesine ve daha geniş kapsamını yansıtmak için "Tıp Dergilerinde Bilimsel Çalışmaların Yürütülmesi, Raporlanması, Düzenlenmesi ve Yayınlanması için Öneriler" olarak yeniden adlandırılmasına neden olmuştur. Belgenin önceki versiyonları www.icmje.org adresindeki "Arşivler" bölümünde bulunabilir.

II. YAZARLARIN, KATKIDA BULUNANLARIN, HAKEMLERİN, EDITÖRLERİN, YAYINCILARIN VE SAHİPLERİN ROLLERİ VE SORUMLULUKLARI

A. Yazarların ve Katkıda Bulunanların Rollerinin Tanımlanması

1. Yazarlık Neden Önemlidir?

Yazarlık itibar kazandırır ve önemli akademik, sosyal ve mali sonuçları vardır. Yazarlık aynı zamanda yayınlanan çalışma için sorumluluk ve hesap verebilirlik anlamına da gelir. Aşağıdaki öneriler, bir makaleye önemli entelektüel katkılarda bulunan katılımcıların yazar olarak değerlendirilmesini ve aynı zamanda yazar olarak değerlendirilen katılımcıların yayınlanan eserleriyle ilgili hesap verebilir olma ve bu eserlerin sorumluluğunu alma konusundaki rollerini anlamalarını sağlamayı amaçlamaktadır.

Editörler; veriler düşük gelirli ve orta gelirli ülkelerden [low-income and middle-income countries (LMICs)] olduğunda, böyle ülkelerden yerel araştırmacıların yazarlıktan dışlanması şeklinde bir uygulamanın varlığının farkında

olmalıdır. Yerel yazarların dâhil edilmesi, araştırmının adillğine, bağlamına ve sonuçlarına katkıda bulunur. Yerel araştırmacıların yazar olarak dâhil edilmemesi, sorgulanmaya ve reddedilmeye yol açabilir.

Bir çalışmanın yazarı olma durumu, bir bireyin hangi katkılarının kendisinin yazar olarak nitelendirilmesini sağladığını net bir şekilde açıklığa kavuşturmadığı için bazı dergiler artık en azından orijinal araştırmalar için sunulan bir çalışmaya katıldığı belirtilen her bir kişinin katkıları hakkında bilgi talep etmekte ve bunları yayınlamaktadır. Editörlerin, bir katkı durumu politikası geliştirmeleri ve uygulamaları şiddetle önerilir. Bu tür politikalar, katkılara ilişkin belirsizliğin çoğunu ortadan kaldırır ancak yazarlığı hak eden katkı miktarı ve kalitesi sorusunu çözümsüz bırakır. Bu nedenle ICMJE, yazarları diğer katkıda bulunanlardan ayıran kriterler de dâhil olmak üzere, tüm dergiler tarafından kullanılacak yazarlık kriterleri geliştirmiştir.

2. Yazar Kimdir?

ICMJE, yazarlığın aşağıdaki 4 kritere dayanmasını önermektedir:

1. Çalışmanın konseptine ya da tasarımına ya da çalışma için verilerin elde edilmesine, analizine ya da yorumlanmasına önemli katkılar VE
2. Çalışmanın taslağını hazırlamak ya da önemli entelektüel içeriği eleştirel olarak gözden geçirmek VE
3. Yayınlanacak versiyonun son onayı VE
4. Çalışmanın herhangi bir bölümünün doğruluğu ya da bütünlüğü ile ilgili soruların uygun şekilde araştırılmasını ve çözülmesini sağlamak için çalışmanın tüm yönlerinden sorumlu olmayı kabul etmek.

Çalışmanın yapılan bölümlerinden sorumlu olmanın yanı sıra; bir yazar, çalışmanın diğer bölümlerinden hangi ortak yazarların sorumlu olduğunu tanımlayabilmelidir. Ayrıca yazarlar, ortak yazarlarının katkılarının bütünlüğüne güven duymalıdır.

Yazar olarak belirlenen herkes, yazarlık için dört kriterin tümünü karşılamalı ve dört kriteri karşılayan herkes yazar olarak tanımlanmalıdır. Tüm kriterleri karşılamayan kişilere katkılarından dolayı teşekkür edilmelidir (aşağıdaki Bölüm II. A.3'e bakınız). Bu yazarlık kriterleri, yazarlığı hak eden ve çalışmadan sorumlu olabilen kişiler için yazarlık statüsünü korumak amaçlıdır. Diğer koşullarda yazarlık kriterlerini karşılayan meslektaşları, 2 ya da 3. kriterlere erişimleri engellenerek onları yazarlıktan mahrum etme aracı olarak kullanılmak üzere tasarlanmamıştır. Bu nedenle, ilk kriteri karşılayan tüm bireyler, makalenin gözden geçirilmesi, taslağının hazırlanması ve nihai onayına katılma fırsatına sahip olmalıdır.

Çalışmayı yürüten kişiler bu kriterleri kimin karşıladığını belirlemekten sorumludur ve ideal olarak bunu çalışmayı planlarken yapmalı, çalışma ilerledikçe uygun değişiklikleri yapmalıdır. Araştırmanın yürütüldüğü yerlerdeki meslektaşlarla işbirliğini ve ortak yazarlığı öneriyoruz. Yazar olarak adı geçen tüm kişilerin dört kriteri de karşıladığını belirlemek, çalışmanın sunulduğu derginin değil, yazarların ortak sorumluluğudur; kimin yazarlık için uygun olup olmadığını belirlemek ya da yazarlık çatışmalarında hakemlik yapmak dergi editörlerinin görevi değildir. Kimin yazarlık için uygun olduğu konusunda bir anlaşmaya varılamazsa dergi editöründen değil, çalışmanın yapıldığı kurum(lar)dan konuyla ilgili araştırma yapması istenmelidir. Yazarların künyede hangi sırada yer alacağını belirlemek için kullanılan kriterler farklılık gösterebilir ve editörler tarafından değil yazar grubu tarafından ortaklaşa kararlaştırılmalıdır. Yazarlar, makalenin gönderilmesinden ya da yayınlanmasından sonra bir yazarın çıkarılmasını ya da eklenmesini talep ederse dergi editörleri, listelenen tüm yazarlardan ve çıkarılacak ya da eklenecek yazardan talep edilen değişiklik için bir açıklama ve imzalı bir anlaşma beyanı istemelidir.

Sorumlu yazar; makale gönderimi, hakem değerlendirmesi ve yayın süreci boyunca dergi ile iletişimde birincil sorumluluğu üstlenen kişidir. Sorumlu yazar tipik olarak derginin yazarlık, etik kurul onayı, klinik araştırma kayıt belgeleri, ilişki ve faaliyet açıklamaları gibi tüm idari gerekliliklerinin uygun şekilde tamamlanmasını ve raporlanmasını sağlar ancak bu görevler bir ya da daha çok ortak yazara devredilebilir. Sorumlu yazar, editöryal sorulara zamanında yanıt vermek için başvuru ve hakem değerlendirme süreci boyunca ulaşılabilir olmalı ve yayımlandıktan sonra çalışmaya ilişkin eleştirilere yanıt vermek ve makaleyle ilgili soruların ortaya çıkması durumunda derginin veri ya da ek bilgi talepleriyle işbirliği

yapmak için ulaşılabilir olmalıdır. Dergi ile yazışmalardan birincil olarak sorumlu yazar sorumlu olsa da ICMJE, editörlerin tüm yazışmaların kopyalarını listelenen tüm yazarlara göndermesini önermektedir.

Çok yazarlı büyük bir grup çalışmayı yürüttüğünde, grup ideal olarak çalışmaya başlamadan önce kimlerin yazar olacağına karar vermeli ve makaleyi yayına sunmadan önce kimlerin yazar olduğunu onaylamalıdır. Yazar olarak adlandırılan grubun tüm üyeleri, nihai makalenin onaylanması da dâhil olmak üzere yazarlık için dört kriterin tümünü karşılamalı ve çalışma için genel sorumluluk alabilmeli ve diğer grup yazarlarının çalışmalarının doğruluğu ve bütünlüğüne tam güven duymalıdır. Ayrıca bireysel olarak açıklama formlarını doldurmaları beklenecektir.

Bazı büyük çok yazarlı gruplar, yazarlık durumunu, bireylerin adları olsun ya da olmasın, bir grup adıyla belirler. Bu şekilde bir grup tarafından yazılan bir makaleyi gönderirken, sorumlu yazar, varsa grup adını ve çalışmanın yazarı olarak görülüp sorumluluğunu üstlenebilecek grup üyelerini açıkça belirtmelidir. Makalenin künyesi, makaleden doğrudan kimin sorumlu olduğunu belirtir ve MEDLINE künyede görünen isimleri yazar olarak listeler. Künyenin bir grup adı içermesi durumunda MEDLINE, eğer künye ile ilişkili olarak bireysel isimlerin makalenin başka bir yerinde olduğunu ve bu isimlerin yazar mı yoksa işbirlikçi mi olduğunu açıkça belirten bir not varsa yazar olan ya da bazen yazar olmayan katkıda bulunanlar olarak adlandırılan işbirlikçiler olan bireysel grup üyelerinin adlarını listeleyecektir. Eğer künye bir grup adı içeriyorsa MEDLINE, grup ismi yerine makalede belirtilmiş olması kaydıyla yazar kriterlerini karşılayan bireysel araştırmacıların isimlerini (yazarlar) ve araştırmaya katkıda bulunmuş fakat tam yazarlık kriterlerini karşılamayan kişilerin isimlerini (katkıda bulunanlar) listelemeye çalışır. Bu durumda makalede grup üyelerinin tam listesinin ve yazar mı yoksa katkıda bulunan kişi mi olduklarının açıkça belirtildiği bir not bulunmalıdır.

3. Yazar Olmayan Katkıda Bulunanlar

Yukarıdaki yazarlık kriterlerinin 4'ünden daha azını karşılayan katılımcılar yazar olarak listelenmemeli ancak kendilerine teşekkür edilmelidir. Tek başına (diğer katkılar olmaksızın) bir katılımcıyı yazarlık için uygun hale getirmeyen faaliyetlere örnek olarak finansman temini, bir araştırma grubunun genel denetimi ya da genel idari destek ve yazma yardımı, teknik düzenleme, dil düzenlemesi ve düzeltme okuması verilebilir. Katkıları yazarlık için yeterli olmayanlar tek tek ya da grup olarak tek bir başlık altında ("Klinik Araştırmacılar" ya da "Katılımcı Araştırmacılar" gibi) anılabilir ve katkıları belirtilmelidir (örneğin, "bilimsel danışman olarak görev yaptı", "çalışma teklifini eleştirel olarak gözden geçirdi", "veri topladı", "çalışma hastalarını sağladı ve onlarla ilgilendi", "makalenin yazımına ya da teknik düzenlemesine katıldı.").

Teşekkür, bir çalışmanın verilerinin ve sonuçlarının çalışmaya katkıları belirtilen kişiler tarafından onaylandığı anlamına gelebileceğinden, editörlerin sorumlu yazarın teşekkür edilen tüm kişilerden yazılı izin almasını istemeleri önerilir. Yazım yardımı için yapay zekâ kullanımı teşekkür bölümünde bildirilmelidir.

4. Yapay Zekâ (YZ) Destekli Teknoloji

Dergi, başvuru sırasında yazarlardan, sunulan çalışmanın üretiminde yapay zekâ (YZ) destekli teknolojiler (Büyük Dil Modelleri [BDM'ler], sohbet robotları ya da görüntü oluşturucular gibi) kullanıp kullanmadıklarını açıklamalarını istemelidir. Bu tür bir teknolojiyi kullanan yazarlar hem ön yazıda hem de sunulan çalışmanın ilgili bölümünde, varsa bu teknolojiyi nasıl kullandıklarını açıklamalıdır. Örneğin, yazma yardımı için YZ kullanıldıysa bunu teşekkür bölümünde açıklayın (bkz. Bölüm II.A.3). Veri toplama, analiz ya da Şekil oluşturma için YZ kullanıldıysa yazarlar bu kullanımı yöntemlerde açıklamalıdır (bkz. Bölüm IV.A.3.d). Sohbet robotları (ChatGPT gibi) yazar olarak listelenmemelidir. Çünkü çalışmanın doğruluğu, bütünlüğu ve orijinalliğinden sorumlu olamazlar ve bu sorumluluklar yazarlık için gereklidir (bkz. Bölüm II.A.1). Bu nedenle, YZ destekli teknolojilerin kullanımını içeren tüm gönderilen materyallerden insanlar sorumludur. Yazarlar sonucu dikkatlice gözden geçirmeli ve düzenlemelidir. Çünkü YZ yanlış, eksik ya da yanlış olabilecek yetkin görünümlü çıktıları üretebilir. Yazarlar, YZ ve YZ destekli teknolojileri yazar ya da ortak yazar olarak listelememeli ya da YZ'ye yazar olarak referans vermemelidir. Yazarlar, YZ tarafından üretilen metin ve görüntüler de dâhil olmak üzere makalelerinde intihal olmadığını belirtmelidirler. İnsanlar, tam alıntılar da dâhil olmak üzere, alıntılanan tüm materyallerin uygun şekilde atıflandırmasının yapıldığından emin olmalıdır.

B. Ticari ve Ticari Olmayan İlişkilerin ve Faaliyetlerin Açıklanması ve Çıkar Çatışması

Kamuoyunun bilimsel sürece olan güveni ve yayınlanan makalelerin güvenilirliği, kısmen yazarın bir çalışmayla doğrudan ya da konusal olarak ilgili olan ilişkilerinin ve faaliyetlerinin bilimsel çalışmaların planlanması, uygulanması, yazılması, hakem değerlendirmesi, düzenlenmesi ve yayınlanması sırasında ne kadar şeffaf bir şekilde ele alındığına bağlıdır.

Birincil çıkarlar (hastaların refahı ya da araştırmacının geçerliliği gibi) ilgili profesyonel kararın ikincil bir çıkardan (mali kazanç gibi) etkilenebileceği durumlarda çıkar çatışması ve yanlılık ihtimali vardır. Çıkar çatışması algıları, gerçek çıkar çatışmaları kadar önemlidir.

Bireyler, bir yazarın ilişkilerinin ya da faaliyetlerinin çatışmayı temsil edip etmediği konusunda hemfikir olmayabilir. Bir ilişki ya da faaliyetin varlığı her zaman bir makalenin içeriği üzerinde sorunlu bir etkiye işaret etmese de çatışma algıları bilime olan güveni en az gerçek çıkar çatışmaları kadar sarsabilir. Nihayetinde okuyucular, bir yazarın ilişkilerinin ve faaliyetlerinin bir makalenin içeriğiyle ilgili olup olmadığı konusunda kendi kararlarını verebilmelidir. Böyle kararlara varılabilmesi şeffaf açıklamalarla mümkündür. Bir yazarın tam açıklama yapması şeffaflık konusundaki hassasiyetini gösterir ve bilimsel sürece olan güvenin korunmasına yardımcı olur.

Finansal ilişkiler (istihdam, danışmanlıklar, hisse senedi sahipliği ya da opsiyonları, ödemeler, patentler ve ücretli uzman tanıklığı gibi) en kolay tanımlanabilen, potansiyel çıkar çatışmalarını temsil ettiğine en sık karar verilen ve dolayısıyla derginin, yazarların ve bilimin kendisinin güvenilirliğini zedeleme olasılığı en yüksek olanlardır. Kişisel ilişkiler ya da rekabetler, akademik rekabet ve entelektüel inançlar gibi diğer çıkarlar da çatışmaları temsil edebilir ya da çatışma olarak algılanabilir.

Yazarlar hem kâr amacı güden hem de gütmeyen çalışma sponsorlarıyla, yazarların çalışmanın tüm verilerine erişimini engelleyen ya da verileri analiz etme ve yorumlama ve istedikleri zaman ve yerde bağımsız olarak makale hazırlama ve yayınlama becerilerine müdahale eden anlaşmalar yapmaktan kaçınmalıdır. Yazarların çalışmalarını nerede yayınlayabileceklerini belirleyen politikalar bu akademik özgürlük ilkesini ihlal etmektedir. Yazarların sözleşmeleri gizlilik içinde dergiye sunmaları gerekebilir.

Derginin açıklama formunda belirtilen ilişki ya da faaliyetlerin kasıtlı olarak bildirilmemesi, Bölüm III.B'de anlatıldığı gibi bir tür suistimaldir. Potansiyel çıkar çatışmalarının açıklanması farklıdır ve o çalışma için doğrudan desteğin ötesine geçer. Bir makalede finansman beyanı yalnızca bahsedilen çalışmanın doğrudan desteklendiğini içermelidir. Bir bireyin çalışmaya katkısı için verilen destek de bu şekilde bildirilmelidir. Bir yazarın çalışma için harcadığı zamana yönelik genel kurumsal destek, çalışmanın doğrudan genel finansmanından ayrı tutulmalıdır. Uygun bir finansman beyanı şöyle olabilir: "Bu çalışma A tarafından finanse edilmiştir; Dr. F'nin çalışma süresi B tarafından desteklenmiştir."

1. Katılımcılar

Hakem değerlendirme ve yayın sürecindeki tüm katılımcılar –yalnızca yazarlar değil, aynı zamanda hakemler, editörler ve dergilerin yayın kurulu üyeleri– makale değerlendirme ve yayın sürecindeki rollerini yerine getirirken ilişkilerini ve faaliyetlerini göz önünde bulundurmalı ve açıklamalıdır.

a. Yazarlar

Yazarlar, herhangi bir türde ya da formatta bir makale gönderdiklerinde, çalışmalarını yanlı kılacak ya da yanlı kıldığı düşünülecek tüm ilişkileri ve faaliyetleri açıklamaktan sorumludurlar. ICMJE, yazarların açıklamalarını kolaylaştırmak ve standartlaştırmak için bir Açıklama Formu geliştirmiştir. ICMJE üyesi dergiler yazarların bu formu kullanmasını zorunlu kılar ve ICMJE diğer dergilerin de bu formu benimsemelerini önerir.

b. Hakemler

Hakemlere bir makaleyi incelemeleri istendiğinde, incelemelerini zorlaştırabilecek ilişkileri ya da faaliyetleri olup olmadığı sorulmalıdır. Hakemler, makale hakkındaki görüşlerini yanlı hale getirebilecek her türlü ilişki ya da faaliyeti editörlere açıklamalı ve yanlılık potansiyeli varsa belirli makaleleri incelemekten çekilmelidir. Hakemler, gözden geçirdikleri çalışma hakkındaki bilgileri, ilgili çalışma yayınlanmadan önce kendi çıkarları için kullanmamalıdır.

c. Editörler ve Dergi Çalışanları

Yazılar hakkında nihai kararları veren editörler, değerlendirilmekte olan makalelerle ilgili potansiyel çatışma oluşturabilecek ilişkileri ya da faaliyetleri varsa editoryal kararlardan çekilmelidir. Editoryal kararlara katılan diğer editoryal personel, editörlere ilişkilerinin ve faaliyetlerinin (editoryal kararlara ilgili olabilecekleri için) güncel bir açıklamasını sunmalı ve potansiyel bir çatışma teşkil eden bir çıkarın bulunduğu tüm kararlardan çekilmelidir. Editoryal personel, makaleler üzerinde çalışırken edindiği bilgileri özel çıkarları için kullanmamalıdır. Editörler kendilerinin ve dergi çalışanlarının açıklama beyanlarını düzenli olarak yayınlamalıdır. Konuk editörler de aynı prosedürleri izlemelidir.

Dergiler ekstra önlemler almalı ve editoryal kararlara dâhil olan kişiler tarafından gönderilen makalelerin değerlendirilmesi için belirlenmiş bir politikaya sahip olmalıdır. Daha çok bilgiye COPE (https://publicationethics.org/files/A_Short_Guide_to_Ethical_Editing.pdf) ve WAME'den (<http://wame.org/conflict-of-interest-in-peer-reviewed-medicaljournals>) ulaşılabilir.

2. İlişkilerin ve Faaliyetlerin Raporlanması

Makaleler, ICMJE Bilgilendirme Formu gibi beyan ya da destekleyici belgelerle birlikte yayınlanmalıdır ve şunları beyan etmelidir:

- Yazarların ilişkileri ve faaliyetleri,
- Sponsor isimleri de dâhil olmak üzere çalışmaya destek veren kaynaklar ve varsa bu kaynakların çalışma tasarımındaki rollerine dair açıklamalar; verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması, raporun yazılması; raporun yayınlanmak üzere sunulmasına ilişkin herhangi bir kısıtlama ya da destek veren kaynağın yayınlı ilgili böyle bir katılımı ya da kısıtlaması olmadığını beyan eden bir açıklama,
- Erişimin devam edip etmediği dâhil, erişimin niteliği ve kapsamına ilişkin bir açıklamayla birlikte yazarların çalışma verilerine erişimi olup olmadığı.

Yukarıdaki ifadeleri desteklemek için editörler, sonucunda özel ya da mali çıkarı olan bir fon sağlayıcı tarafından desteklenen bir çalışmanın yazarlarının "Bu çalışmadaki tüm verilere tam erişimim vardır ve verilerin bütünlüğü ve veri analizinin doğruluğu konusunda tüm sorumluluğu üstleniyorum." gibi bir ifade imzalamasını isteyebilir.

C. Başvuru ve Hakem Değerlendirmesi Sürecindeki Sorumluluklar

1. Yazarlar

Yazarlar bu belgenin II.A ve II.B Bölümlerinde ayrıntılı olarak açıklanan tüm yazarlık ilkelerine, ilişki ve faaliyet beyanlarına uymalıdır.

a. Yağmacı ya da Sözde Dergiler

Giderek artan sayıda kuruluş, kendilerini "bilimsel tıp dergileri" olarak tanıtmakta ancak bu şekilde faaliyet göstermemektedir. Bu dergiler ("yağmacı" ya da "sözde dergiler") neredeyse tüm başvuruları kabul edip yayınlamakta ve genellikle bir makalenin yayına kabul edilmesinden sonra yazarları bu konuda bilgilendirerek makale işleme (ya da yayın) ücretleri talep etmektedir. Genellikle hakem değerlendirme yaptıklarını iddia ederler ancak yapmazlar ve kasıtlı olarak tanınmış dergilere benzer isimler kullanabilirler. ICMJE üyesi olmadıkları halde olduklarını iddia edebilirler (ICMJE'nin mevcut üyeleri için www.icmje.org adresine bakınız) ve ICMJE, COPE ve WAME gibi kuruluşların önerilerine uyduklarını belirtebilirler. Araştırmacılar bu tür kuruluşların varlığından haberdar olmalı ve araştırmalarını yayınlanmak üzere bu kuruluşlara göndermekten kaçınmalıdır. Yazarlar, makale gönderdikleri dergilerin dürüstlüğü, geçmişini, uygulamalarını ve saygınlığını değerlendirme sorumluluğuna sahiptir. Güvenilir hakemli dergilerin özelliklerini belirlemeye yardımcı olmak için çeşitli kuruluşların kılavuzları mevcuttur (www.wame.org/identifying-predatory-or-pseudojournals; www.wame.org/principles-of-transparency-and-best-practice-in-scholarly-publishing; ve <https://icmje.org/news-and-editorials/predatory-journals-editorial.pdf>). Bilimsel danışmanlardan, kıdemli meslektaşlardan ve uzun yıllara dayanan bilimsel yayıncılık deneyimine sahip diğer kişilerden yardım almak da faydalı olabilir. Yazarlar, yağmacı ya da sahte dergilerdeki makalelere atıfta bulunmaktan kaçınmalıdır.

2. Dergiler

a. Gizlilik

Dergilere gönderilen makaleler, yazarların özel ve gizli mülkiyeti olan mahrem bilgilerdir ve bir makalenin ayrıntılarının herhangi birinin ya da tamamının vaktinden önce açıklanmasından dolayı yazarlar zarar görebilir. Bu nedenle editörler; makalelerin alınıp alınmadığı ve inceleme aşamasında olup olmadığı, içeriği ve inceleme sürecindeki durumu, hakemler tarafından yapılan eleştiriler ve son durumu da dâhil olmak üzere makaleler hakkındaki bilgileri yazarlar ve hakemler dışında kimseyle paylaşmamalıdır. Editörler, makalelerin işlenmesinde yapay zekâ teknolojisinin kullanılmasının gizliliği ihlal edebileceğinin farkında olmalıdır. Üçüncü tarafların yasal işlemler için makaleleri ve hakem değerlendirmelerini kullanma talepleri kibarca reddedilmeli ve editörler, mahkeme celbi durumunda bu tür gizli materyalleri sağlamamak için ellerinden geleni yapmalıdır.

Editörler ayrıca hakemlerin makaleleri, ilgili materyalleri ve içerdikleri bilgileri kesinlikle gizli tutmaları gerektiğini açıkça belirtmelidir. Hakemlere yönelik talimatlar, yapay zekâ kullanımı hakkında kılavuz bilgiler içermelidir. Hakemler ve editöryal personel, yazarların çalışmalarını kamuya açık bir şekilde tartışmamalı ve hakemler makale yayınlanmadan önce yazarların fikirlerini kullanmamalıdır. Hakemler, makaleyi kişisel kullanımları için ellerinde tutmamalı ve hakem değerlendirmelerini gönderdikten sonra makalelerin kâğıt kopyalarını imha etmeli ve elektronik kopyalarını silmelidir.

Bir makale reddedildiğinde, yerel yönetmelikler tarafından muhafaza edilmesi zorunlu kılınmadığı sürece, dergilerin makalenin kopyalarını editöryal sistemlerinden silmeleri en iyi uygulamadır. Reddedilen makalelerin kopyalarını muhafaza eden dergiler, bu uygulamayı Yazarlar için Bilgiler bölümünde açıklamalıdır.

Bir makale yayınlandığında dergiler; orijinal başvurunun, hakem değerlendirmelerinin, düzeltmelerin ve yazışmaların kopyalarını en az üç yıl süreyle ve yerel düzenlemelere bağlı olarak, gelecekte çalışma hakkında ortaya çıkabilecek soruları yanıtlamaya yardımcı olmak için muhtemelen kalıcı olarak saklamalıdır.

Editörler, hakemlerin yorumlarını hakem ve yazarın izni olmadan yayınlamamalı ya da kamuoyuyla paylaşmamalıdır. Dergi politikası, yazarları hakemlerin kimliğinden gizli tutmayı amaçlıyorsa ve yorumlar imzalanmamışsa bu kimlik hakemlerin yazılı izni olmadan yazara ya da başka birine açıklanmamalıdır.

Sahtekârlık ya da dolandırıcılık iddiası varsa gizliliğin ihlal edilmesi gerekebilir ancak editörler böyle bir niyetleri varsa yazarları ya da hakemleri bilgilendirmeli ve aksi takdirde gizliliğe riayet etmelidir.

b. Zamanlama ve Duyarlık

Editörler, ellerindeki kaynaklarla makalelerin zamanında değerlendirilmesini sağlamak için ellerinden geleni yapmalıdır. Editörler bir makaleyi yayınlamak istiyorlarsa bunu zamanında yapmaya çalışmalı ve planlanan gecikmeler yazarlarla müzakere edilmelidir. Eğer bir derginin bir makaleyle devam etme niyeti yoksa editörler yazarların başka bir dergiye gönderebilmeleri için makaleyi mümkün olan en kısa sürede reddetmeye çalışmalıdır. Dergiler, yazarların yazılarının durumuyla ilgili taleplerine zamanında yanıt vermelidir. Yazarlar yazılarının geri çekilmesi için iyi niyetle bir talepte bulunurlarsa dergiden bir onay almasalar bile yazının geri çekilmiş olduğunu düşünebilmelidirler.

c. Hakem Değerlendirmesi

Hakem değerlendirmesi, dergilere gönderilen makalelerin genellikle editör kadrosunda yer almayan uzmanlar tarafından eleştirel bir şekilde değerlendirilmesidir. Tarafsız, bağımsız ve eleştirel değerlendirme, bilimsel araştırmalar da dâhil olmak üzere tüm akademik çalışmaların ayrılmaz bir parçası olduğundan, hakem değerlendirmesi bilimsel sürecin önemli bir unsurudur.

Hakem değerlendirmesinin gerçek değeri geniş çapta tartışılmaktadır ancak süreç, bilimsel topluluğun üyeleri arasında bir makale için adil bir yargılamayı kolaylaştırır. Daha basit bir ifadeyle editörlerin hangi makalelerin dergileri için uygun olduğuna karar vermelerine yardımcı olur. Hakem değerlendirmesi genellikle yazarların ve editörlerin yayın kalitesini artırmalarına yardımcı olur.

Uygun hakemlerin seçilmesi için sistem oluşturulması derginin sorumluluğundadır. Hakemlerin, sadece elektronik yayınlara yönelik ek materyaller de dâhil olmak üzere, makalenin değerlendirilmesiyle ilgili olabilecek tüm materyallere erişebilmelerini sağlamak, hakem yorumlarının beyan ettikleri ilişkiler ve faaliyetler bağlamında uygun şekilde değerlendirilmesini ve yorumlanmasını sağlamak editörün sorumluluğundadır.

Hakemli bir derginin gönderilen makaleleri hakem değerlendirmesine gönderme ve olumlu ya da olumsuz hakem önerilerine uyma yükümlülüğü yoktur. Bir derginin editörü, tüm içeriğinin seçiminden nihai olarak sorumludur ve editöryal kararlar, dergiye uygunluk gibi bir makalenin niteliğiyle ilgili olmayan konulardan etkilenebilir. Bir editör, çalışmanın bütünlüğü hakkında endişeler ortaya çıkarsa kabul edildikten sonra da dâhil olmak üzere, yayınlanmadan önce herhangi bir zamanda herhangi bir makaleyi reddedebilir.

Dergilerin incelemeye gönderdiği makale sayısı ve türleri, her bir makale için aradıkları hakem sayısı ve türleri, inceleme sürecinin açık ya da anonim olup olmadığı ve inceleme sürecinin diğer yönleri bakımından farklılık gösterebilir. Bu nedenle yazarlara bir hizmet olarak dergiler tüm makale türleri için hakem değerlendirme süreçlerinin açık ve şeffaf bir açıklamasını yayınlamalıdır.

Dergiler, bir makaleyi kabul etme ya da reddetme yönündeki nihai kararı hakemlere bildirmeli ve hakemlerin dergilerine olan katkılarını belirtmelidir. Editörlere, hakemlerin yorumlarını aynı makalenin eş hakemleriyle paylaşmaları önerilir, böylece hakemler inceleme sürecinde birbirlerinden öğrenebilirler.

Hakem değerlendirmesinin bir parçası olarak, editörlerin araştırma protokollerini, protokolden ayrı ise istatistiksel analiz planlarını ve/veya projeye özgü çalışmalarla ilgili sözleşmeleri incelemeleri önerilmektedir. Editörler bu tür çalışmaları yayın için kabul etmeden önce, yazarları bu tür belgeleri yayın sırasında ya da sonrasında kamuya açık hale getirmeye teşvik etmelidir. Bazı dergiler, yayına kabul koşulu olarak bu belgelerin kamuya açıklanmasını isteyebilir.

Bağımsız veri analizi ve kamuya açık veri erişilebilirliği için dergi koşulları, yayın öncesi ve sonrası akran değerlendirmesi için veri erişilebilirliğinin önemine ilişkin değişen görüşleri yansıtacak şekilde değişiklik göstermektedir. Bazı dergi editörleri şu anda çalışmaları yayına kabul etmeden önce bağımsız bir biyoistatistikçi tarafından çalışma verilerinin istatistiksel analizini talep etmektedir. Diğerleri yazarlardan çalışma verilerinin üçüncü taraflarca görüntülenip görüntülenemeyeceğini ve/veya kullanılıp kullanılmayacağını, yeniden analiz edilip edilemeyeceğini belirtmelerini isterken, diğerleri yazarları verilerini inceleme ya da yeniden analiz için başkalarıyla paylaşmaya teşvik etmekte ya da zorunlu tutmaktadır. Her dergi veri analizi için kendi özel şartlarını belirlemeli ve potansiyel yazarların kolayca erişebileceği bir yerde yayınlamalıdır.

Bazı insanlar gerçek bilimsel hakem değerlendirmesinin sadece bir makalenin yayınlandığı tarihte başladığına inanmaktadır. Bu bağlamda tıp dergileri, okuyucuların yayınlanan makaleler hakkında yorumlarını, sorularını ya da eleştirilerini iletebilecekleri bir sisteme sahip olmalıdır. Yazarlar, yayınladıktan sonra makaleyle ilgili soruların ortaya çıkması halinde derginin veri ya da ek bilgi taleplerine uygun şekilde yanıt vermekle ve işbirliği yapmakla yükümlüdür (bkz. Bölüm III).

ICMJE, araştırmacıların yayınlanan sonuçların temelinin oluşturulan birincil verileri ve analiz yöntemlerini en az 10 yıl boyunca muhafaza etme yükümlülüğü olduğuna inanmaktadır. ICMJE, bu verilerin uzun vadede kullanılabilirliğini sağlamak için bir veri havuzunda muhafaza edilmesini önermektedir.

d. Dürüstlük

Editöryel kararlar, bir makalenin dergiyle olan ilgisine ve makalenin özgünlüğüne, kalitesine ve önemli sorular hakkındaki kanıtlara katkısına dayanmalıdır. Bu kararlar ticari çıkarılardan, kişisel ilişkilerden ya da gündemlerden ya da olumsuz ya da genel kabul görmüş düşünceye ters düşen bulgulardan etkilenmemelidir. Buna ek olarak, yazarlar istatistiksel olarak anlamlı olmayan ya da sonuçları yetersiz olan bulgulara sahip çalışmaları yayınlanmak üzere sunmalı ya da başka bir şekilde kamuya açık hale getirmeli ve editörler de bu çalışmaları yayınlanmak üzere değerlendirme dışında bırakmamalıdır. Bu tür çalışmalar, meta-analiz yoluyla diğer çalışmalardan elde edilen bulgularla birleştirildiğinde önemli soruların yanıtlanmasına yardımcı olabilecek kanıtlar sağlayabilir ve bu tür olumsuz ya da

yetersiz bulguların kamuya açık bir kaydı, bu tür çabaların yersiz bir şekilde tekrarlanması önleyebilir ya da benzer çalışmaları düşünen diğer araştırmacılar için önemli olabilir.

Dergiler itiraz süreçlerini açıkça belirtmeli, itiraz ve şikâyetlere yanıt vermek için bir sisteme sahip olmalıdır.

e. Çeşitlilik ve Kapsayıcılık

Akademik kültürü geliştirmek için editörler geniş ve çeşitli yazar, hakem, editör, yayın kurulu üyesi ve okuyucu yelpazesini sürece dâhil etmeye çalışmalıdır. İnsanların resimlerini yayınlarken, onur, eşitlik ve dayanışma değerlerini aklınızda bulundurun. Sıkıntıda ya da savunmasız bir durumda olan bireyleri gösteren ya da ön yargı ya da klişeleri sürdürebilecek resimlerden kaçının. Resmin, metnin anlaşılması için gerçekten gerekli olup olmadığını tekrar düşünün.

f. Dergi Metrikleri

Dergi etki faktörü; araştırma ve dergi kalitesi için bir ölçüt olarak ve belirli araştırma projelerinin önemini ya da işe alma, terfi, kadro, ödül ya da araştırma fonu için uygun olup olmadıkları da dâhil olmak üzere bireysel araştırmacıların değerlerinin bir ölçüsü olarak yaygın bir şekilde kötüye kullanılmaktadır. ICMJE, dergilerin tek bir ölçüt olarak etki faktörüne yaptıkları vurguyu azaltmalarını bunun yerine okuyucuları ve yazarlarıyla uyumlu bir dizi makale ve dergi ölçütü sunmalarını önermektedir.

3. Hakemler

Dergilere gönderilen makaleler, yazarların özel ve gizli mülkiyeti olan mahrem bilgilerdir ve bir makalenin ayrıntılarının herhangi birinin ya da tamamının vaktinden önce açıklanmasından dolayı yazarlar zarar görebilir.

Bu nedenle hakemler makaleleri ve içerdikleri bilgileri kesinlikle gizli tutmalıdır. Hakemler, yazarların çalışmalarını kamuya açık bir şekilde tartışmamalı ve makale yayınlanmadan önce yazarların fikirlerini kullanmamalıdır. Hakemler, makaleyi kişisel kullanımları için saklamamalı ve değerlendirmelerini gönderdikten sonra makalelerin kopyalarını imha etmelidir.

Değerlendirme yaparken bir stajyerden ya da meslektaşından yardım alan hakemler, editöre gönderdikleri yazılı yorumlarda bu kişilerin katkılarına da belirtmelidir. Hakemler, yukarıda belirtildiği gibi makalenin gizliliğini korumalıdır. Böylelikle makalenin gizliliğin sağlanmadığı yazılımlara ya da diğer YZ teknolojilerine yüklenmesine engel olabilir. Hakemler, incelemelerini kolaylaştırmak için YZ teknolojisini kullanmadan önce dergiden izin talep etmelidir. Hakemler, YZ'nin yanlış, eksik ya da yanlı olabilecek yetkin görünümü çıktıları üretebileceğinin farkında olmalıdır.

Hakemlerden, inceleme taleplerine hızlı bir şekilde yanıt vermeleri ve incelemeleri kararlaştırılan süre içinde teslim etmeleri beklenmektedir. Hakemlerin yorumları yapıcı, dürüst ve nazik olmalıdır.

Hakemler, bir makaleyi değerlendirirken yanlılık yaratabilecek bağlantılarını ve faaliyetlerini beyan etmeli ve bir çatışma varsa hakem değerlendirme sürecinden çekilmelidir.

D. Dergi Sahipleri ve Editoryal Özgürlük

1. Dergi Sahipleri

Tıp dergilerinin sahipleri ve editörleri ortak bir amacı paylaşır ancak farklı sorumlulukları vardır ve bazen bu farklılıklar çatışmalara yol açar. Bir tıp dergisi, yönetişimini ve bir dergi sahibiyle (örneğin, sponsor bir kuruluş) olan ilişkisini açıkça belirtmelidir.

Tıp yayıncılığı, insan refahı ve gezegen sağlığı için güncel bir tehdit olan iklim değişikliğini şiddetlendiren karbon emisyonlarına neden olmaktadır. Editörler, yayıncılar, dergi sahipleri ve diğer paydaşlar, net sıfır karbon emisyonuna ulaşma hedefiyle karbon emisyonlarını azaltmaya yönelik hızlı stratejiler geliştirmek için birlikte çalışmalıdır.

Editörleri atamak ve görevden almak tıp dergisi sahiplerinin sorumluluğundadır. Dergi sahipleri, editörlere atamaları sırasında haklarını ve görevlerini, yetkilerini, görevlerinin genel şartlarını ve anlaşmazlıkları çözme mekanizmalarını

açıkça belirten bir sözleşme sunmalıdır. Editörün performansı, okuyucu sayısı, makale gönderimleri ve işleme süreleri ve çeşitli dergi ölçütleri dâhil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere karşılıklı olarak üzerinde anlaşmaya varılan ölçütler kullanılarak değerlendirilebilir.

Dergi sahipleri, editörleri yalnızca bilimsel suistimal, derginin uzun vadeli editoryal yönü ile uyumsuzluk, üzerinde anlaşmaya varılan performans ölçütlerine göre yetersiz performans ya da güven pozisyonu ile bağdaşmayan uygunsuz davranış gibi önemli nedenlerle görevden almalıdır.

Atamalar ve görevden almalar, dergi sahibi kuruluşun az sayıdaki yöneticisi tarafından değil, bağımsız uzmanlardan oluşan bir panel tarafından yapılan değerlendirmelere dayanmalıdır. Toplumun bilim alanında ifade özgürlüğüne verdiği yüksek değer ve dergi sahiplerinin çıkarlarıyla çatışabilecek şekilde statükoyu sorgulamanın genellikle editörlerin sorumluluğunda olması nedeniyle bu durum, özellikle işten çıkarmalarda gereklidir.

2. Editoryal Özgürlük

ICMJE, Dünya Tıp Editörleri Birliğinin editoryal özgürlük tanımını (<http://wame.org/editorial-independence>) benimser, bu tanıma göre baş editörler dergilerinin tüm editoryal içeriği ve bu içeriğin yayınlanma zamanlaması üzerinde tam yetkiye sahiptir. Dergi sahipleri, doğrudan ya da kararları güçlü bir şekilde etkileyen bir ortam yaratarak bireysel makalelerin değerlendirilmesine, seçimine, zamanlamasına ya da düzenlenmesine müdahale etmemelidir. Editörler, editoryal kararlarını dergi için ticari sonuçlara değil, çalışmanın geçerliliğine ve derginin okuyucuları için önemine dayandırmalı; editörler, tıbbın tüm yönleri hakkında eleştirel ancak sorumlu görüşlerini (bu görüşler yayıncının ticari hedefleriyle çatışsa bile) bir bedel ödeme korkusu olmadan ifade etmekte özgür olmalıdır.

Baş editörler ayrıca derginin ekler de dâhil olmak üzere hangi reklamları ya da sponsorlu içerikleri alıp almayacağına ilişkin kararlarda son sözü söylemeli ve dergi markasının kullanımı ve dergi içeriğinin ticari kullanımına ilişkin genel politika konusunda son sözü söylemelidir.

Dergilerin, editöre editoryal politikayı belirleme ve sürdürme konusunda yardımcı olacak bağımsız ve çeşitlilik içeren bir editoryal danışma kurulu oluşturmaları önerilir. Editoryal kararları ve muhtemel ihtilafa yol açabilecek fikir beyanlarını desteklemek için dergi sahipleri, editörlere karşı yasal işlem başlatılması durumunda uygun bir sigortanın yaptırıldığından emin olmalı ve gerektiğinde hukuki danışmanlık hizmeti alınmasını sağlamalıdır. Yasal sorunlar ortaya çıkarsa editör mümkün olan en kısa sürede hukuk danışmanını ve dergi sahibini ve/veya yayıncısını bilgilendirmelidir. Editörler, ICMJE politikasına uygun olarak yazarların ve hakemlerin (isimler ve hakem görüşleri) gizliliğini korumalıdır (bkz. Bölüm II.C.2.a). Editörler, haber bölümleri ve sosyal medya paylaşımları da dâhil olmak üzere dergi yorumlarındaki gerçekleri kontrol etmek için tüm gerekli adımları atmalı ve dergi için çalışan personelin eş zamanlı not alma ve yayından önce mümkün olduğunda tüm taraflardan yanıt isteme gibi en iyi gazetecilik uygulamalarına uymasını sağlamalıdır. Gerçeği ve kamu yararını destekleyen bu tür uygulamalar, özellikle karalama ile ilgili yasal iddialara karşı savunmada önemli olabilir.

Uygulamada editoryal özgürlüğü güvence altına almak için editörün yetki devri yapılmış bir yöneticiye ya da idari memura değil, en üst düzey yönetime doğrudan erişimi olmalıdır.

Editörler ve editör kuruluşları, editoryal özgürlük kavramını desteklemek ve bu özgürlüğün önemli ölçüde ihlal edilmesini uluslararası tıbbi, akademik ve meslektan olmayan diğer toplulukların dikkatine sunmakla yükümlüdür.

E. Araştırma Katılımcılarının Korunması

Tüm araştırmacılar; insan üzerinde yapılan araştırmaların planlanması, yürütülmesi ve raporlanmasının 2013 yılında revize edilen Helsinki Bildirgesi'ne uygun olmasını sağlamalıdır (www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinkiethical-principles-for-medical-research-involving-humansubjects/). Tüm yazarlar araştırma yapmak için bağımsız bir yerel, bölgesel ya da ulusal inceleme kurumundan (örn. etik kurul, kurumsal inceleme kurulu) onay almalı ve editörler tarafından talep edildiğinde belge sunmaya hazır olmalıdır. Araştırmanın Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülüp yürütülmediği konusunda şüphe varsa yazarlar yaklaşımlarının gerekçesini açıklamalı ve yerel, bölgesel ya da ulusal

inceleme organının çalışmanın şüpheli yönlerini açıkça onayladığını göstermelidir. Sorumlu bir inceleme organı tarafından onaylanması, editörlerin araştırmanın yürütülmesinin uygun olup olmadığı konusunda kendi kararlarını belirlemelerini engellemez.

Hastalar, bilgilendirilmiş onam olmaksızın ihlal edilmemesi gereken bir mahremiyet hakkına sahiptir. İsimler, baş harfler ya da hastane numaraları da dâhil olmak üzere tanımlayıcı bilgiler, bilimsel amaçlar için gerekli olmadıkça ve hasta (ya da ebeveyni ya da vasisi) yayın için yazılı bilgilendirilmiş onam vermedikçe yazılı açıklamalarda, fotoğraflarda ya da soyağaçlarında yayınlanmamalıdır. Bu amaçla bilgilendirilmiş onam, kimliği belirlenebilir bir hastaya yayınlanacak makalenin gösterilmesini gerektirir. Yazarlar bu hastalara, yayımlandıktan sonra basılı olarak olduğu kadar internet üzerinden de erişilebilecek olası kimlik belirleyici içerik olup olmadığını açıklamalıdır. Hastanın onayı yazılı olarak alınmalı ve yerel yönetmelikler ya da yasalar uyarınca dergide, yazarlarda ya da her ikisinde birlikte arşivlenmelidir. Geçerli yasalar bölgeden bölgeye değişir ve dergiler yasal kılavuz eşliğinde kendi politikalarını oluşturmalıdır. Onamı arşivleyen bir dergi, hastanın kimliğinden de haberdar olacağından, bazı dergiler yazarın kendisinin onamı arşivlemesini sağlayarak ve bunun yerine dergiye yazılı hasta onamını aldıklarını ve arşivlediklerini gösteren yazılı bir beyan sunarak hasta gizliliğinin daha iyi korunacağına hükmedebilir.

Gerekli olmayan kimlik bilgileri çıkarılmalıdır. Anonimliğin korunabileceğine dair herhangi bir şüphe varsa bilgilendirilmiş onam alınmalıdır. Örneğin, hastaların fotoğraflarında göz bölgesinin gizlenmesi anonimliğin korunması için yetersizdir. Tanımlayıcı özelliklerin kaldırılması durumunda, yazarlar bu tür değişikliklerin bilimsel anlamı bozmadığına dair güvence vermeli ve editörler de bunu not etmelidir.

Bilgilendirilmiş onam gerekliliği, derginin yazarlara yönelik kılavuzunda yer almalıdır. Bilgilendirilmiş onam alındığında, bu durum yayınlanan makalede belirtilmelidir.

Hayvanlar üzerinde yapılan deneyler yayınlanırken yazarlar, laboratuvar hayvanlarının bakımı ve kullanımına ilişkin kurumsal ve ulusal standartlara uyulup uyulmadığını belirtmelidir.

III. TIP DERGİLERİNDE YAYINLA İLGİLİ YAYINCILIK VE EDITÖRLÜK SORUNLARI

A. Düzeltmeler ve Sürüm Kontrolü

Bilimin ve yayıncılığın bir parçası olan dürüst hatalar, tespit edildiklerinde bir düzeltmenin yayınlanmasını gerektirir. Yayımlanma sürecinde fark edilmesi gereken olgusal hatalar için düzeltmeler gerekir. Tartışma konuları ve sürekli gelişip değişmekte olan bilim ve yöntemler hata değildir. Bu tür konuların editöre mektuplar, basılı ya da elektronik yazışmalar, dergi tarafından desteklenen bir çevrim içi forumdaki gönderiler ya da yeni yayınlar olarak ele alınması en iyisidir.

Bir düzeltme gerekiyorsa dergiler şu asgari standartları takip etmelidir:

- Dergi, mümkün olan en kısa sürede, orijinal yayındaki değişiklikleri detaylandıran ve orijinal yayına atıfta bulunan bir düzeltme bildirimini yayınlamalıdır; düzeltme, uygun indekslemeyi sağlamak için elektronik ya da basılı bir "İçindekiler Tablosuna" eklenmiş elektronik ya da numaralandırılmış basılı bir sayfada olmalıdır.
- Dergi ayrıca, orijinal versiyonda yapılan değişikliklerin ayrıntılarını ve değişikliklerin yapıldığı tarih(ler)i içeren yeni bir makale versiyonu yayınlamalıdır.
- Dergi, makalenin önceki tüm versiyonlarını arşivlemelidir. Bu arşive okuyucular doğrudan erişebilir ya da talep üzerine okuyucunun erişimine sunulabilir.
- Önceki elektronik versiyonlar, makalenin daha yeni versiyonları olduğunu açıkça belirtmelidir.
- Atıf en son versiyona yapılmalıdır.

Çok ciddi hatalar bir kodlama sorunundan ya da yanlış hesaplamadan kaynaklanabilir ve bir makale boyunca kapsamlı yanlışlıklara yol açabilir. Bu tür hatalar makalenin sonuçlarının, yorumlarının ve çıkarımlarının yönünü ya da etkilerini değiştirmiyorsa yukarıda belirtilen asgari standartlara uygun bir düzeltme yayınlanmalıdır.

Bir makalenin sonuç ve çıkarımlarını geçersiz kılacak kadar ciddi hatalar, makalenin geri çekilmesini gerektirebilir. Ancak, dürüst bir hatanın (örneğin, yanlış sınıflandırma ya da yanlış hesaplama) sonuçlarda, yorumlarda ya da

çıkarımlarda önemli bir değişikliğe yol açtığı durumlarda, yeniden yayınlama ile geri çekme (aynı zamanda "değiştirme" olarak da adlandırılır) düşünülebilir. Hatanın kasıtsız olduğuna karar verilirse temelindeki bilgi geçerliliğini koruyorsa ve makalenin değiştirilmiş versiyonu daha çok inceleme ve editöryal incelemeden geçerse değiştirilmiş makalenin bir açıklamayla birlikte yeniden yayınlanması suretiyle geri çekilmesi, bilimsel literatürün tam olarak düzeltilmesini sağlar. Bu tür durumlarda, tam şeffaflık için değişikliklerin kapsamının tamamlayıcı materyalde ya da bir ekte gösterilmesi yararlı olacaktır.

Pratikte, yazarlara ya da verilere ulaşılabilirlik durumu belli olmadığı için geçmişte (örneğin 10 yıldan çok) yayınlanan makalelerdeki olası hataları âdil bir şekilde değerlendirmek ve düzeltmek daha zor olabilir. Ayrıca bu düzeltmelerin bilim ya da klinik uygulama üzerinde daha az etkisi olabilir. Bu gibi durumlarda, bir editör bir düzeltmenin gerekli olmadığına mantık çerçevesinde karar verebilir.

B. Bilimsel Suistimal

Araştırma ve araştırma dışı yayınlarda bilimsel suistimal; veri uydurma, görüntülerin aldatıcı manipülasyonu da dâhil olmak üzere veri tahrifatı; ilişkilerin ve faaliyetlerin kasıtlı olarak bildirilmemesi ve intihali içerir ancak bunlarla sınırlı değildir. Bazı kişiler klinik deneylerin ve diğer insan çalışmalarının sonuçlarının yayınlanmamasını bilimsel suistimal olarak değerlendirmektedir. Bu uygulamaların her biri sorunlu olmakla birlikte birbirine eşdeğer değildir. Her bir durum ilgili paydaşlar tarafından ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Bilimsel suistimal iddiası ortaya atıldığında ya da gönderilen ya da yayınlanan makalelerde belirtilen çalışmaların yürütülmesi ya da bütünlüğü hakkında başka bir şekilde endişe duyulduğunda; editör, Yayın Etiği Komitesi (COPE) (<http://publicationethics.org/resources/flowcharts>) gibi komiteler tarafından detaylandırılan uygun prosedürleri başlatmalı, kurumları ve fon sağlayıcıları bilgilendirmeyi düşünmeli ve bu prosedürlerin sonuçlarını beklerken bir endişe beyanını yayınlamayı seçebilmelidir. Prosedürler yazarların kurumunda bir soruşturmayı kapsıyorsa editör bu soruşturmanın sonucunu öğrenmeye çalışmalı, uygunsa okuyucuları sonuçtan haberdar etmeli ve soruşturma bilimsel suistimali kanıtlarsa makalenin geri çekildiğini bildiren bir yazı yayınlamalıdır. Herhangi bir suistimalin kanıtlanmadığı durumlar olabilir ancak okuyuculara tartışılan konuları açıklığa kavuşturmak için editöre gelen mektuplar yayınlanabilir.

Endişe beyanları ve geri çekmeler sadece editöre mektup şeklinde olmamalıdır. Bunun yerine, belirgin bir şekilde etiketlenmeli, uygun indekslemeyi sağlamak için elektronik ya da basılı bir İçindekiler Tablosuna eklenmiş elektronik ya da numaralandırılmış basılı bir sayfada yer almalı ve başlıklarında orijinal makalenin başlığını içermelidir. Çevrim içi ortamda, geri çekme ve orijinal makale her iki yönde de birbirine linklenmeli ve geri çekilen makale tüm formatlarında (özet, tam metin, PDF) geri çekilmiş olarak açıkça etiketlenmelidir. İdeal olarak, geri çekme işlemi yapan yazarlar makalenin yazarlarıyla aynı olmalıdır ancak bu kişilerin isteksiz olmaları ya da bunu yapamamaları durumunda editör belirli koşullar altında diğer sorumlu kişilerin geri çekmeye yönelik işlemlerini kabul edebilir ya da editör geri çekme işleminin ya da endişe beyanının tek yazarı olabilir. Geri çekme metninde makalenin neden geri çekildiği açıklanmalı ve makaleye tam bir atıfta bulunulmalıdır.

Geri çekilen makaleler erişime açık kalmalı ve geri çekildiği açıkça belirtilmelidir.

Sahte bir makalenin yazarının önceki çalışmalarının geçerliliği garanti edilemez. Editörler, yazarın kurumundan dergilerinde yayınlanan diğer çalışmaların geçerliliği konusunda güvence vermesini isteyebilir ya da bu çalışmaları geri çekebilir. Bu yapılmazsa editörler daha önce yayınlanmış çalışmaların geçerliliğinin belirsiz olduğuna dair endişelerini ifade eden bir duyuru yayınlamayı tercih edebilirler.

Araştırmanın bütünlüğü, geri çekmeye yol açabilecek uygunsuz metodoloji nedeniyle de tehlikeye girebilir.

Geri çekme ve endişe beyanları hakkında daha çok kılavuz bilgi için COPE akış şemalarına bakınız. Geri çekilen makalelere atıfta bulunmaktan kaçınma konusunda kılavuz bilgi için Bölüm IV.A.1.g.i'ye bakınız.C. Telif Hakkı

Dergiler, çalışmanın hangi tür telif hakkı kapsamında yayınlanacağını açıkça belirtmeli ve eğer dergi telif hakkını elinde tutuyorsa ses, video, protokoller ve veri setleri de dâhil olmak üzere tüm içerik türleri için telif hakkının devri konusunda derginin tutumunu ayrıntılı olarak açıklamalıdır. Tıp dergileri yazarlardan telif haklarını dergiye devretmelerini

isteyebilir. Bazı dergiler yayın lisansının devredilmesini şart koşabilmektedir. Bazı dergiler telif hakkı devrini zorunlu tutmaz ve Creative Commons lisansları gibi araçlara yer verebilir. Belirli bir dergideki makalelerin telif hakkı durumu değişebilir: Bazı içeriklerin telif hakkı olamaz (örneğin, bazı devletlerin personeli tarafından işleri esnasında yazılan makaleler). Editörler diğer içeriklerin telif hakkından feragat edebilir ve bazı içerikler başka anlaşmalar kapsamında korunabilir.

C. Telif Hakkı

Dergiler, yayınlanacak çalışmanın telif hakkı türünü açıkça belirtmeli ve eğer dergi telif hakkını elinde tutuyorsa, ses, video, protokoller ve veri setleri de dâhil olmak üzere her türlü içerik için telif hakkının devri konusundaki tutumunu ayrıntılı olarak açıklamalıdır. Tıp dergileri yazarlardan telif hakkını dergiye devretmelerini isteyebilir. Bazı dergiler yayın lisansının devredilmesini şart koşar. Bazı dergiler telif hakkının devredilmesini şart koşmaz ve Creative Commons lisansları gibi araçlara güvenir. Belirli bir dergideki makalelerin telif hakkı durumu değişebilir: Bazı içerikler telif hakkıyla korunamaz (örneğin, bazı hükümetlerin çalışanları tarafından işleri sırasında yazılan makaleler). Editörler diğer içerikler üzerindeki telif hakkından feragat edebilir ve bazı içerikler diğer anlaşmalar kapsamında korunabilir.

D. Çalışan Yayınlar

1. Mükerrer Gönderim

Yazarlar aynı makaleyi, aynı ya da farklı dillerde, aynı anda birden çok dergiye göndermemelidir. Bu standardın gerekçesi, iki (ya da daha çok) derginin, birden çok dergiye aynı anda gönderilen bir makaleyi yayınlama hakkını talep etmesi durumunda ortaya çıkabilecek anlaşmazlık potansiyeli ve iki ya da daha çok derginin bilmeden ve gereksiz yere hakem değerlendirmesi işini üstlenmesi, aynı makaleyi düzenlemesi ve yayınlaması olasılığıdır.

2. Mükerrer ve Önceki Yayın

Mükerrer yayın, daha önce yayınlanmış bir makale ile büyük ölçüde örtüşen bir makalenin, önceki yayına açık ve görünür bir referans olmaksızın yayınlanmasıdır. Önceki yayın, bilgilerin kamuya açık olarak paylaşımı şeklinde de olabilir.

Tıp dergilerinin okuyucuları, yazar ve editörün bir makaleyi kasıtlı olarak yeniden yayınladığına dair açık bir ifade olmadığı sürece (örneğin tarihi ya da dönüm noktası niteliğindeki makaleler için düşünülebilir) okuduklarının orijinal olduğuna güvenebilmeyi hak etmektedir. Bu pozisyonun temelleri uluslararası telif hakkı yasaları, etik kurallar ve kaynakların uygun maliyetli kullanımınıdır. Orijinal araştırmaların mükerrer yayınlanması özellikle sorunludur. Çünkü verilerin yanlışlıkla iki kez sayılmasına ya da tek bir çalışmanın sonuçlarının uygun olmayan şekilde ağırlıklandırılmasına neden olabilir ve bu da mevcut kanıtları çarpıtır.

Yazarlar, daha önce yayınlanmış bir makalede büyük ölçüde yer almış ya da başka bir yerde yayınlanmak üzere gönderilmiş ya da kabul edilmiş başka bir makalede yer alan ya da bu makaleyle yakından ilişkili bir çalışmayı içeren bir makale gönderdiğinde, gönderim mektubunda bu açıkça belirtilmeli ve yazarlar, editörün gönderilen makaleyi nasıl ele alacağına karar vermesine yardımcı olmak için ilgili materyalin kopyalarını sunmalıdır. Ayrıca bkz. Bölüm IV.B.

Bu öneri, bir derginin editöre mektup, ön baskı ya da bilimsel bir toplantıda sergilenen bir özet ya da poster gibi bir ön raporun yayınlanmasını takiben tam bir raporu değerlendirmesine engel değildir. ICMJE, sağlık teknolojisi değerlendirme kurumları, tıbbi düzenleyiciler, tıbbi cihaz düzenleyicileri ya da diğer düzenleyici kurumlar tarafından yayınlanan değerlendirme raporlarında yer alan sonuçları ya da verileri mükerrer yayın olarak kabul etmez. Ayrıca, dergilerin bilimsel bir toplantıda sunulmuş ancak tam olarak yayınlanmamış ya da bildiriler ya da benzer bir formatta yayınlanmak üzere incelenmekte olan bir makaleyi değerlendirmesini engellemez. Planlanmış toplantıların basın bildirimleri genellikle bu kuralın ihlali olarak kabul edilmez ancak ek veri tabloları ya da şekiller bu tür bildirimleri zenginleştiriyorsa olabilir. Yazarlar ayrıca bulgularının bilimsel toplantı sunumları dışında yayılmasının dergi editörlerinin çalışmalarına verdiği önceliği nasıl azaltabileceğini de göz önünde bulundurmalıdır.

Çalışmalarını bir ön baskı sunucusunda yayınlamayı seçen yazarlar, ön baskıları hakemli olmayan çalışmalar olarak açıkça tanımlayan ve yazarların ilişkileri ve faaliyetlerine ilişkin açıklamaları içeren bir sunucu seçmelidir. Çalışmanın daha önce bir ön baskı sunucusunda yayınlanmış olması durumunda dergiyi bilgilendirmek yazarın sorumluluğundadır. Buna ek olarak, ön baskıların okuyucuları yayınlanan nihai makale de dâhil olmak üzere sonraki sürümlere yönlendirecek şekilde değiştirilmesini sağlamak yazarın (dergi editörlerinin değil) sorumluluğundadır. Bkz. Bölüm III.D.3.

Bir halk sağlığı acil durumunda (halk sağlığı yetkilileri tarafından tanımlandığı şekilde), halk sağlığı için acil etkileri olan bilgiler, bunun bir dergide yayınlanmak üzere daha sonra değerlendirilmesini engelleyeceği endişesi olmaksızın yayınlanmalıdır. Editörlere, önemli verileri geciktirmeden kamuya açık hale getiren yazarlara öncelik vermelerini öneriyoruz.

Kabul edilmiş ancak henüz yayınlanmamış bir makalede ya da editöre mektupta yer alan bilimsel bilgilerin medya, devlet kurumları ya da üreticilerle paylaşılması birçok derginin politikalarını ihlal etmektedir. Bu tip bir bilgilendirme, makale ya da mektup önemli terapötik gelişmeleri, raporlanabilir hastalıkları ya da ilaçların, aşıların, diğer biyolojik ürünlerin, tıbbi cihazların ciddi yan etkileri gibi halk sağlığı tehlikelerini ortaya koyduğunda gerekli olabilir. Bu bilgilendirme ister basılı ister çevrim içi olsun, yayını tehlikeye atmamalı ancak mümkün olduğunda editörle önceden görüşülmeli ve üzerinde mutabık kalınmalıdır.

ICMJE, Bölüm III.L'de belirtilen kriterleri karşılayan herhangi bir veri tabanında araştırma sonuçlarının yayınlanmasını, sonuçların kısa bir yapılandırılmış özet ya da tablolarla (kayıtlı katılımcılar, temel sonuçlar ve istenmeyen olayları içerecek şekilde) sınırlı olması halinde ön yayın olarak değerlendirmeyecektir. ICMJE, yazarların, sonuçların henüz hakemli bir dergide yayınlanmadığını belirten bir ifadeyi kayda dâhil etmelerini ve sonuçlar yayınlandığında sonuç kaydını tam dergi alıntısıyla güncellemelerini önermektedir.

Farklı dergilerin editörleri, halk sağlığının yararına olacağına inandıkları takdirde, bir makaleyi eş zamanlı olarak ya da ortaklaşa yayınlamaya birlikte karar verebilirler. Ancak, Ulusal Tıp Kütüphanesi (NLM) eş zamanlı olarak yayınlanan bu tür ortak yayınları ayrı ayrı indeksler. Bu nedenle editörler eş zamanlı yayını okuyuculara net bir şekilde açıklayan bir ifade eklemelidir.

Böyle bir bildirim yapmadan mükerrer yayın girişiminde bulunan yazarlar, en azından gönderilen makalenin ivedi olarak reddedilmesini beklemeliler. Editör ihlallerden haberdar değilse ve makale zaten yayınlanmışsa yazarın açıklaması ya da onayı olsun ya da olmasın makale geri çekilebilir.

Mükerrer yayınların ele alınmasına ilişkin daha çok kılavuz bilgi için COPE akış şemalarına bakınız.

3. Ön Baskılar

Çalışmanın ön baskı olarak yayınlanması, bir derginin o çalışmaya olan bakış açısını ya da hakem değerlendirmesi ve yayın önceliğini etkileyebilir. Dergiler, ön baskıların yayınlanması ve atıfta bulunulması ile ilgili politikalarını Yazarlar için Bilgiler bölümünde açıkça belirtmelidir. Yazarlar, çalışmalarını bir ön baskı sunucusuna göndermeden önce, çalışmalarını göndermek istedikleri dergilerin politikaları hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

a. Ön Baskı Arşivi Seçmek

Biyotıp alanında ön baskı arşivlerinde bir artış olmuştur. Bilimsel bulguların hakem değerlendirmesinden önce yayılmasının hem faydaları hem de zararları vardır. Potansiyel faydaları en üst düzeye çıkarmak ve potansiyel zararları en aza indirmek için hakem değerlendirmesinden geçmemiş çalışmaların ön baskılarını kamuya açık hale getirmek isteyen yazarlar, aşağıdaki özelliklere sahip ön baskı arşivlerini seçmelidir:

- Ön baskıların hakem değerlendirmesinden geçmemiş çalışmalar olduğunu açıkça belirten,
- Yazarlardan çıkar beyanlarını belgelemelerini zorunlu kılan,
- Yazarlardan fon kaynaklarını belirtmelerini zorunlu kılan,
- Ön baskı arşivi kullanıcılarının, yayınlanan ön baskılarla ilgili endişelerini arşiv yöneticilerine bildirmeleri için açık bir sürece sahip olan (bu amaca yönelik olarak herkese açık yorum yapma özelliği tercih edilir.),

- Yayından çekilen ön baskılar için meta verileri muhafaza eden ve bir ön baskının geri çekilme zamanını ve nedenini belirten geri çekilme bildirimleri yayınlayan ve
- Yazarların ön baskı makalesinin daha sonra hakemli bir dergide yayınlandığını belirtmeleri için bir mekanizmaya sahip olan.

b. Ön Baskı Arşivlerinde Bulunan Makalelerin Hakemli Bir Dergiye Gönderilmesi

Yazarlar, dergiye gönderilen çalışmanın bir ön baskı sunucusunda yayınlanmışsa bunu dergiye bildirmeli ve ister gönderimden önce ister hakem değerlendirme süreci sırasında yayınlanmış olsun, ön baskıya bir link vermelidir. Makale metninde, belki de giriş bölümünde, bir ön baskının mevcut olduğunu ve hakemlerin bu ön baskıya nasıl erişebileceklerini belirtmek de yararlıdır. Buna ek olarak, ön baskıların okuyucuları yayınlanan makale de dâHİL olmak üzere çalışmanın sonraki sürümlerine yönlendirecek şekilde değiştirilmesini sağlamak yazarların (dergi editörlerinin değil) sorumluluğundadır. Yazarlar, yayınlanmış makaleyi ya da dergi geri bildirimlerine dayalı revizyonları içeren hakem değerlendirme süreci sırasında üretilen ara sürümleri ön baskı arşivinde yayınlamamalıdır.

c. Gönderilen Makalelerde Ön Baskılara Referans Verme

Gönderilen makalelerde ya da yayınlanan makalelerde ön baskılara atıfta bulunulduğunda, atıfta referansın bir ön baskı olduğu açıkça belirtilmelidir. Bir ön baskı makalesi daha sonra hakemli bir dergide yayınlandığında, yazarlar gerektiği zaman ön baskı makalesi yerine daha sonra yayınlanan makaleye atıfta bulunmalıdır. Dergiler, referans listesinde atıf bilgisini takiben "ön baskı" kelimesini eklemeli ve atıfta bulunulan materyalin ön baskı olduğunu metin içinde belirtmeyi göz önünde bulundurmalıdır. Ön baskı arşivi DOI yayınlıyorsa atıf ön baskıya ve DOI'ye bağlantı içermelidir. Yazarlar, yayınlanmış ve daha sonra hakemli bir dergide yayınlanmamış ön baskılara atıfta bulunma konusunda dikkatli olmalıdır ancak endişe duyulan zaman aralığı konuya ve atıf için özel nedenlere bağlı olarak değişecektir.

4. Kabul Edilebilir İkincil Yayın

Diğer dergilerde ya da çevrim içi olarak yayınlanan materyalin ikincil yayını, özellikle önemli bilgilerin mümkün olan en geniş kitleye yayılması amaçlandığında haklı ve faydalı olabilir (örneğin, devlet kurumları ve meslek kuruluşları tarafından aynı ya da farklı bir dilde üretilen kılavuzlar). Diğer çeşitli nedenlerle yapılan ikincil yayınlar da aşağıdaki koşulların sağlanması halinde haklı görülebilir:

1. Yazarlar her iki derginin editörlerinden onay almıştır (ikincil yayına ilgilene editörün birincil versiyona erişimi olmalıdır).
2. Birincil yayının önceliğine, her iki editör tarafından yazarlarla müzakere edilen bir yayın aralığı ile riayet edilir.
3. İkincil yayın için hazırlanan makale farklı bir okuyucu grubuna yöneliktir, kısaltılmış bir versiyon yeterli olabilir.
4. İkincil versiyon, birincil versiyonun yazarlarını, verilerini ve yorumlarını aslına sadık bir şekilde yansıtır.
5. İkincil versiyon, okuyucuları, meslektaşları ve belgelendirme kurumlarını makalenin tamamının ya da bir kısmının başka bir yerde yayınlandığı konusunda bilgilendirir –örneğin, "Bu makale ilk olarak [dergi başlığı, tam referansla birlikte]'da yayınlanmış bir çalışmaya dayanmaktadır." şeklinde bir notla– ve ikincil versiyon birincil referansa atıfta bulunur.
6. İkincil yayının başlığı, bunun birincil bir yayının ikincil yayını (tam ya da kısaltılmış yeniden yayın ya da çeviri) olduğunu belirtmelidir. NLM'nin çevirileri "yeniden yayın" olarak değerlendirmedeğini ve orijinal makale MEDLINE'da indekslenen bir dergide yayınlandığında bunları alıntılamaadığını ya da indekslemediğini de bu noktada hatırlatmak gerek.

Aynı dergi bir makaleyi eş zamanlı olarak birden çok dilde yayınladığında, MEDLINE atfı birden çok dili belirtecektir (örneğin, Angelo M. Journal networking in nursing: a challenge to be shared. Rev Esc Enferm USP. 2011 Aralık 45[6]:1281-2,1279-80,1283-4. İngilizce, Portekizce ve İspanyolca makale. Özet mevcut değil. PMID: 22241182).

5. Aynı Veri Tabanına Dayalı Makaleler

Editörler farklı araştırma gruplarından ya da aynı gruptan aynı veri setini analiz eden makaleler alırlarsa (örneğin, kamuya açık bir veri tabanından ya da aynı bulguların sistematik incelemeleri ya da meta-analizlerinden) makaleler bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Çünkü analitik yöntemleri, sonuçları ya da her ikisi de farklı olabilir. Verilerin yorumlanması ve sonuçların benzer olması halinde, editörlerin ilk gönderilen makaleyi tercih etmesi zorunlu olmasa da makul olabilir. Editörler, bu şekilde çakışan birden çok makaleyi yayınlamayı düşünebilir. Çünkü farklı analitik yaklaşımlar birbirini tamamlayıcı ve eşit derecede geçerli olabilir ancak aynı veri setine dayanan makaleler, şeffaflığı sağlamak için aynı veri setinden daha önce yayımlanan yayınlara uygun şekilde atıfta bulunarak, ayrı makaleler olarak yayınlamak üzere değerlendirmeyi garanti etmek adına birbirlerine önemli ölçüde katkıda bulunmalıdır.

Klinik araştırma verilerinin ikincil analizleri, herhangi bir birincil yayına atıfta bulunmalı, ikincil analizler/sonuçlar içerdiğini açıkça belirtmeli ve birincil araştırma ile aynı tanımlayıcı araştırma kayıt numarasını ve kendine özgü, kalıcı veri seti tanımlayıcısını kullanmalıdır.

Bazen büyük çalışmalarda, aynı orijinal katılımcı örneklemini kullanarak ayrı araştırma sorularına ilişkin çok sayıda ayrı yayın üretilmesi baştan planlanır. Bu durumda yazarlar, tüm sonuç parametreleri orijinal kayıta tanımlanmışsa orijinal tek çalışma kayıt numarasını kullanabilir. Yazarlar birkaç alt çalışmayı örneğin, ClinicalTrials.gov'da ayrı kayıtlar olarak kaydetmişlerse söz konusu çalışma için bir özgün çalışma tanımlayıcısı verilmelidir. Asıl mesele şeffaflıktır, bu nedenle hangi model kullanılırsa kullanılsın okuyucu için açık olmalıdır.

E. Yazışmalar

Tıp dergileri, okuyucularına yayınlanan makaleler hakkında yorum, soru ya da eleştirilerini iletebilecekleri bir mekanizma sağlamalıdır; bu mekanizma genellikle yazışma bölümü ya da çevrim içi forum şeklinde olmalıdır. Yazışmalarda ya da çevrim içi bir forumda tartışılan makalelerin yazarları, aynı mekanizmaları kullanarak çalışmalarına yönelik önemli eleştirilere yanıt verme sorumluluğundadır ve editörler tarafından yanıt vermeleri istenmelidir. Yazışma yazarlarından varsa rekabetçi ilişkilerini ya da faaliyetlerini beyan etmeleri istenmelidir.

Yazışmalar uzunluk, dil bilgisel doğruluk ve dergi stili açısından düzenlenebilir. Alternatif olarak editörler, örneğin çevrim içi bir yorum sistemi aracılığıyla yazışmaları düzenlenmemiş olarak okuyuculara sunmayı tercih edebilir. Bu tür yorumlar daha sonra numaralandırılmış bir elektronik ya da basılı sayfada yayınlanmadığı sürece MEDLINE'da indekslenmez. Dergi yazışmaları nasıl ele alırsa alsın bu uygulamasını duyurmalıdır. Her durumda, editörler nezaketsiz, yanlış ya da iftira niteliğindeki yorumları elemek için çaba göstermelidir.

Sorumluluğa dayalı tartışma, eleştiri ve anlaşmazlık bilimin önemli özelliklerindedir ve dergi editörleri, yayınladıkları materyaller hakkında kendi dergilerinde bu tür söylemleri teşvik etmelidir. Bununla birlikte, editörler ilgisiz ya da mantıktan yoksun yazışmaları reddetme yetkisine sahiptir ancak aynı zamanda çeşitli görüşlerin ifade edilmesine izin verme ve tartışmayı teşvik etme sorumlulukları da vardır.

Âdil olmak ve yazışmaları yönetilebilir oranlarda tutmak adına, dergiler yayınlanan materyallere yanıt vermek ve belirli bir konu üzerinde tartışmak için zaman sınırları belirlemek isteyebilir.

F. Ücretler

Dergiler gelir kaynakları konusunda şeffaf olmalıdır. Makalelerin işlenmesi ve/veya dergide yayınlanması için gereken her türlü ücret ya da masraf, potansiyel yazarların makalelerini incelemeye göndermeden önce kolayca bulabilecekleri bir yerde açıkça belirtilmeli ya da makalelerini gönderilmek üzere hazırlamaya başlamadan önce yazarlara açıklanmalıdır (http://publicationethics.org/files/u7140/Principles_of_Transparency_and_Best_Practice_in_Scholarly_Publishing.pdf).

G. Ekler, Tema Sayıları ve Özel Seriler

Ekler, ilgili konu ya da konuları ele alan, derginin ayrı bir sayısı olarak ya da normal bir sayının parçası olarak yayınlanan ve derginin yayıncısı dışındaki kaynaklar tarafından finanse edilebilen makale derlemeleridir. Finansman kaynakları, konuların ve fikirlerin seçimi yoluyla eklerin içeriğine yön verebileceğinden, dergiler, dış finansman ve/veya konuk editörleri olan tema sayıları ya da özel seriler için de geçerli olmak üzere aşağıdaki ilkeleri benimsemelidir:

1. Dergi editörüne, yazarların, hakemlerin ve ekin içeriğinin seçilmesi kararının tam kontrolü de dâHİL olmak üzere, eklerin politikaları, uygulamaları ve içeriği konusunda tam sorumluluk verilmeli ve bu sorumluluk dergi editörü tarafından üstlenilmelidir. Fon sağlayan kuruluşun editörlüğüne izin verilmemelidir.
2. Dergi editörü, ek için bir ya da daha çok dış editör atama hakkına sahiptir ve bu editörlerin çalışmalarının sorumluluğunu üstlenmelidir.
3. Dergi editörü, dış hakem değerlendirmesi için ek yazıları gönderme ve dış değerlendirme olsun ya da olmasın ek için gönderilen yazıları reddetme yetkisini elinde tutmalıdır. Bu koşullar, ek üzerinde editoryal çalışmaya başlamadan önce yazarlar ve ekin harici editörleri tarafından bilinmelidir.
4. Ek fikrinin çıkış kaynağı, ekin araştırması ve yayını için finansman kaynakları ve ekte ele alınan içerikle ilgili finansman kaynağının ürünleri giriş bölümünde açıkça belirtilmelidir.
5. Eklerdeki reklamlar, ana derginin politikalarıyla aynı politikaları izlemelidir.
6. Dergi editörleri, okuyucuların normal editoryal sayfalar ile ek sayfaları kolayca ayırt edebilmelerini sağlamalıdır.
7. Dergi ve ek editörleri, eklerin sponsorlarından kişisel menfaat ya da doğrudan ücret kabul etmemelidir.
8. Eklerdeki ikincil yayınlar (başka bir yerde yayınlanmış makalelerin yeniden yayınlanması), orijinal makalenin alıntısı ve başlığı ile açıkça tanımlanmalıdır.
9. Bu belgenin başka yerlerinde ele alınan yazarlık ve ilişkilerin ve faaliyetlerin açıklanmasına ilişkin ilkelerin aynısı ekler için de uygulanmalıdır.

H. Sponsorluk ve Ortaklıklar

Çeşitli kuruluşlar sponsorluklar, ortaklıklar, toplantılar ya da diğer faaliyet türleri şeklinde dergiler ya da editörlerle etkileşim arayışında olabilir. Editoryal bağımsızlığı korumak için bu ilişkiler yukarıda Ekler, Tema Sayıları ve Özel Seriler için özetlenen ilkelere göre yürütülmelidir (Bölüm III.G).

I. Elektronik Yayıncılık

Çoğu tıp dergisi artık basılı versiyonlarının yanı sıra elektronik olarak da yayınlanmaktadır ve bazıları sadece elektronik olarak yayınlanmaktadır. Basılı ve elektronik yayıncılık ilkeleri aynıdır ve bu belgedeki öneriler her ikisi için de geçerlidir. Ancak, elektronik yayıncılık versiyonlama için fırsatlar sunmakta ve burada ele alınan bağlantı istikrarı ve içeriğin korunması ile ilgili konuları gündeme getirmektedir.

Düzeltilmeler ve versiyonlama için öneriler Bölüm III.A'da ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Elektronik yayıncılık, dergi editörlerinin üzerinde editoryal kontrolünün olmadığı dergi dışındaki sitelere ve kaynaklara bağlantı verilmesine olanak sağlar. Bu nedenle ve harici sitelere verilen bağlantılar bu sitelerin onaylandığı şeklinde algılanabileceğinden, dergiler harici bağlantılar konusunda dikkatli olmalıdır. Bir dergi harici bir siteye bağlantı verdiğinde, bağlantı verilen sitelerdeki herhangi bir içerik, reklam, ürün ya da diğer materyalleri doğrulamadığını ya da bunlarla ilgili sorumluluk ya da yükümlülük almadığını ve sitelerin erişilebilirliği konusunda sorumluluk kabul etmediğini belirtmelidir.

Dergi makalelerinin bir derginin web sitesinde ya da bağımsız bir arşivde ya da güvenilir bir depolama alanında kalıcı olarak muhafaza edilmesi, tarihe kayıt düşülmesi açısından son derece önemlidir. Bir makaleyi derginin web sitesinden tümüyle kaldırmak neredeyse hiçbir zaman haklı bir gerekçe değildir. Çünkü makalenin kopyaları, çevrim içi yayını kısa sürmüş olsa bile indirilmiş olabilir. Bu tür arşivler serbestçe erişilebilir ya da arşiv üyelerinin erişimine açık olmalıdır. Birden çok arşivde saklanması önerilmektedir ancak yasal nedenlerle (örneğin, karalama davası) gerekli olması halinde, kaldırılan makalenin URL'si kaldırılma için ayrıntılı bir neden içermeli ve makale derginin iç arşivinde saklanmalıdır.

Bir derginin tüm içeriğinin kalıcı olarak korunması dergi yayıncısının sorumluluğundadır ve derginin feshedilmesi durumunda dergi dosyalarına erişimi sağlayabilecek sorumlu bir üçüncü tarafa aktarıldığından emin olmalıdır.

Dergi web siteleri, dergi personeli, yayın kurulu üyeleri ve yazarlara yönelik talimatların bulunduğu sayfalar gibi makale dışı web sayfalarının en son güncellendiği tarihi yayınlamalıdır.

J. Reklam

Çoğu tıp dergisi, yayıncılarına gelir sağlayan reklamlar içermektedir ancak dergiler reklamların egemenliği altına girmemeli ve reklamların editoryal kararları etkilemesine izin verilmemelidir.

Dergilerin hem basılı hem de elektronik versiyonlarında reklam için resmi, açık ve yazılı politikaları olmalıdır. Önerilen en iyi uygulama, aynı ürün üzerinde editoryal içerikle yan yana durması amaçlanan reklamların yayınlanmasını yasaklamaktır. Reklamlar, reklam olarak açıkça ayırt edilebilmelidir. Editörler basılı ve çevrim içi reklamları onaylama ve reklam politikasını uygulama konusunda tam ve nihai yetkiye sahip olmalıdır.

Dergiler, sağlığa ciddi şekilde zararlı olduğu kanıtlanmış ürünlerin reklamlarını yayınlamamalıdır. Editörler, ülkelerine yönelik reklamlar için mevcut düzenleyici standartların ya da endüstri standartlarının uygulanmasını sağlamalı ya da kendi standartlarını geliştirmelidir. Kuruluşların ya da ajansların menfaatleri, yasaların gerektirdiği durumlar haricinde, seri ilan ve diğer görsel olmayan reklamları kontrol etmemelidir. Editörler, yayınlanacak reklamlara yönelik tüm eleştirileri dikkate almalıdır.

K. Dergiler ve Medya

Dergilerin medya ile etkileşimleri, çakışan öncelikler arasında bir denge kurmalıdır. Kamuoyunun tüm dergi içeriklerine karşı meşru bir ilgi vardır ve önemli bilgileri makul bir süre içinde alma hakkına sahiptir ve editörlerin bunu sağlama sorumluluğu vardır. Bununla birlikte, bilimsel araştırmaların hakem denetiminden geçmeden ve tam olarak incelenmeden medyada yer alması, yanlış ya da erken bulguların yayılmasına yol açabilir ve uygulamadaki doktorlar, hastalarına araştırma bulguları hakkında öneriler bulunmadan önce araştırma sonuçlarını tüm ayrıntılarıyla elde etmelidir.

Bazı ülkelerde ve bazı dergiler tarafından bu dengeye yardımcı olmak ve orijinal araştırma dergide yayınlanmadan önce medyada haberlerin yayınlanmasını önlemek amacıyla bir ambargo sistemi oluşturulmuştur. Medya için ambargo, çoğu muhabir ve yazarın takdir ettiği bir "eşit oyun alanı" yaratır. Çünkü dikkatlice hazırlanmak için zamanları olmadığına rakiplerinden önce haberleri yayınlamaları için üzerlerinde oluşan baskıyı en aza indirir. Bazı makaleler finansal piyasaları etkileme potansiyeline sahip bilgiler içerdiğinden, biyomedikal bilgilerin kamuya açıklanma zamanlamasındaki tutarlılık da ekonomik kaosu en aza indirmek açısından önemlidir. ICMJE, ambargo sistemlerinin dergilerin kendi çıkarlarına hizmet ettiği ve bilimsel bilginin hızlı bir şekilde yayılmasına engel olduğu yönündeki eleştirileri kabul etmekle birlikte bu sistemlerin faydalarının zararlarından daha ağır bastığına inanmaktadır.

Aşağıdaki ilkeler basılı ve elektronik yayıncılık için eşit derecede geçerlidir ve medya ile ilişkiler konusunda politika belirlemeye çalışan editörler için faydalı olabilir:

- Editörler, tıbbi bilgilerin araştırmacılar tarafından hakemli dergiler aracılığıyla halka düzenli bir şekilde aktarılmasını sağlayabilir. Bu, yazarlarla makaleleri değerlendirme aşamasındayken ya da yayınlanmayı beklerken çalışmalarını duyurmayacaklarına dair bir anlaşma ve medyaya da orijinal araştırma dergide yayınlanmadan önce haber yapmayacaklarına dair bir anlaşma yaparak gerçekleştirilebilir. Bunun karşılığında dergi, örneğin bir basın bülteni yayınlamak doğru haberlerin hazırlanmasında onlarla işbirliği yapabilir.
- Editörlerin, ambargo sisteminin onur sistemine göre işlediğini, resmi bir yaptırım ya da polis mekanizmasının bulunmadığını akılda tutmaları gerekir. Önemli sayıda medya kuruluşunun ya da biyomedikal derginin ambargo sistemine saygı göstermeme kararı, bu sistemin hızla dağılmasına yol açacaktır.
- Yazarların çalışmalarına olan inançlarına rağmen, çok az tıbbi araştırma, haberlerin ilgili çalışma bir dergide tam olarak basılmadan önce yayınlanmasını gerektirecek kadar açık ve halkın sağlığı için acil olarak önemli klinik sonuçlara sahiptir. Bu tür istisnai durumlar ortaya çıktığında, halk sağlığından sorumlu makamlar, hekimlere ve medyaya önceden bilgi verilip verilmeyeceğine karar vermeli ve bu karardan sorumlu olmalıdır. Yazar ve ilgili makamlar bir makalenin belirli bir dergi tarafından değerlendirilmesini istiyorsa kamuoyuna açıklanmadan önce editöre danışılmalıdır. Eğer editörler hemen yayınlama ihtiyacını görürlerse yayın öncesi bilgilendirmeyi sınırlayan politikalarından feragat etmelidirler.

- Yayın öncesi bilgilendirmeyi sınırlandırmaya yönelik politikalar, bilimsel toplantılarda yapılan sunumların medyada yer alması ya da bu toplantılardan elde edilen özetler için geçerli olmamalıdır (bkz. Mükerrer Yayın). Çalışmalarını bilimsel bir toplantıda sunan araştırmacılar, sunumlarını muhabirlerle paylaşmaktan kaçınmamalı ancak çalışmalarını hakkında toplantıda sunulandan daha çok ayrıntı vermektan kaçınmalı ya da bu tür ayrıntılar vermenin dergi editörlerinin kendi çalışmalarına verdiği önceliği azaltabileceğini göz önünde bulundurmalıdır (bkz. Mükerrer Yayın).
- Bir makale yayınlanmaya yakın olduğunda, editörler ya da dergi personeli haber bültenleri sağlayarak, soruları yanıtlayarak, makalenin ön kopyalarını temin ederek ya da muhabirleri uygun uzmanlara yönlendirerek medyanın doğru haberler hazırlamasına yardımcı olmalıdır. Bu yardım, medyanın haberin yayınlanmasını makalenin yayınlanmasıyla aynı zamana denk getirme konusunda işbirliği yapmasına bağlı olmalıdır.

L. Klinik Araştırmalar

1. Kayıt

ICMJE'nin klinik araştırma kayıt politikası, bir dizi başyazıda ayrıntılı olarak açıklanmaktadır (bkz. Haberler ve Başyazılar [www.icmje.org/news-and-editorials/] ve SSS [www.icmje.org/about-icmje/faqs/]).

Özetle, ICMJE, yayın için değerlendirmeye alınma koşulu olarak, klinik çalışmaların ilk hasta kaydının yapıldığı anda ya da öncesinde halka açık bir klinik çalışma kayıt sistemine kaydedilmesini şart koşmakta ve tüm tıp dergisi editörlerinin de bunu şart koşmasını önermektedir.

ICMJE, deneme kayıt materyallerinin bir kayıt sistemine ilk kez gönderildiği tarihi kayıt tarihi olarak kullanır. Kayıt materyallerinin gönderilmesi ile deneme kayıt sisteminde yayınlanması arasında önemli bir gecikme olduğunda, editörler gecikmeye yol açan koşullar hakkında bilgi isteyebilirler.

ICMJE, klinik deneyi, sağlıkla ilgili bir müdahale ile sağlık sonucu arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla, eş zamanlı karşılaştırma ya da kontrol gruplarıyla birlikte ya da bunlar olmadan, kişileri ya da bir grup kişiyi bir müdahaleye önceden atayan herhangi bir araştırma projesi olarak tanımlar.

ICMJE, klinik araştırmayı, sağlıkla ilgili bir müdahale ile sağlık sonucu arasındaki ilişkiyi incelemek için, eşzamanlı karşılaştırma ya da kontrol grupları olsun ya da olmasın, bir kişiyi ya da bir grubu müdahaleye prospektif olarak atayan herhangi bir araştırma projesi olarak tanımlamaktadır. Sağlıkla ilgili müdahaleler, biyomedikal ya da sağlıkla ilgili bir sonucu değiştirmek için kullanılan müdahalelerdir; örnek olarak ilaçlar, cerrahi prosedürler, cihazlar, davranışsal tedaviler, eğitim programları, diyet müdahaleleri, kalite iyileştirme müdahaleleri ve süreç müdahaleleri sayılabilir. Sağlık sonuçları, hastalarda ya da katılımcılarda elde edilen herhangi bir biyomedikal ya da sağlıkla ilgili ölçümdür, buna farmakokinetik ölçümler ve advers olaylar da dâhildir.

ICMJE, WHO Uluslararası Klinik Denemeler Kayıt Platformu'nun (ICTRP) (www.who.int/clinical-trials-registry-platform/network/whodata-set) birincil kaydı olan ve kabul edilebilir minimum 24 maddelik deneme kayıt veri setini içeren herhangi bir kayıtta ya da WHO ICTRP'ye veri sağlayan ClinicalTrials.gov'da halka açık kayıtları kabul eder. ICMJE, bu kayıtları çeşitli kriterleri karşıladıkları için onaylamaktadır. Tıp Dergilerinde Bilimsel Çalışmaların Yürütülmesi, Raporlanması, Düzenlenmesi ve Yayınlanması için Öneriler: www.icmje.org 13. Bunlar halk tarafından ücretsiz olarak erişilebilir, tüm potansiyel kayıt sahiplerine açıktır, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş tarafından yönetilir, kayıt verilerinin geçerliliğini sağlamak için bir mekanizmaya sahiptir ve elektronik olarak aranabilir. Kabul edilebilir bir kayıt, en az 24 maddelik deneme kayıt veri setini içermelidir (<http://prsinfo.clinicaltrials.gov/trainTrainer/WHO-ICMJE-ClinTrialsgov-Cross-Ref.pdf> ya da www.who.int/clinical-trials-registry-platform) içermelidir. Denemelerini WHO onaylı olmayan kayıtlara kaydeden yazarlar, denemelerini WHO onaylı bir kayda da kaydetmelidir.

ICMJE, 24 veri alanından herhangi birinin eksik olduğu, bilgi içermeyen alanlar bulunan ya da CTIS'e (Klinik Denemeler Bilgi Sistemi) sunulan faz I denemeleri ve bilgileri "kilimli kutu"ya yerleştirilen cihaz denemeleri gibi kamuya açık olmayan kayıtları yetersiz deneme kayıtları olarak değerlendirir. ICMJE politikasına uymak için, ClinicalTrials.gov'da

cihaz denemelerini kaydeden araştırmacılar, cihaz onayı öncesinde kamuya açık yayınlamayı seçerek kilitti kutudan "çıkılmak" zorundadır. Bağımsız bir yerel, bölgesel ya da ulusal inceleme organından (örneğin, etik komitesi, kurumsal inceleme kurulu) bir çalışma yürütme onayı, ICMJE'nin prospektif klinik deneme kaydı gerekliliğini karşılamamaktadır. Zorunlu bir madde olmasa da ICMJE yazarların sonuçların henüz hakemli bir dergide yayınlanmadığını belirten bir ifade eklemelerini ve sonuçlar yayınlandığında kayıtlarını tam dergi alıntısı ile güncellemelerini teşvik etmektedir. Klinik araştırma kaydının amacı, araştırma sonuçlarının seçici yayınlanmasını ve seçici raporlanmasını önlemek, araştırma çabalarının gereksiz yere tekrarlanmasını önlemek, hastaların ve halkın katılmak isteyebilecekleri planlanan ya da devam eden araştırmaları bilmelerine yardımcı olmak ve yeni çalışmaların onayını değerlendiren etik inceleme kurullarına, değerlendirdikleri araştırma ile ilgili benzer çalışmalar ve veriler hakkında fikir vermek. Geriye dönük kayıt, örneğin makale gönderiminde, bu amaçların hiçbirini karşılamamaktadır. Bu amaçlar, alternatif tasarımlı araştırmalar, örneğin gözlemsel çalışmalar için de geçerlidir. Bu nedenle, ICMJE deneme dışı tasarımlı araştırmaların kayıt altına alınmasını teşvik etmektedir, ancak deneme dışı araştırmalarda maruz kalma ya da müdahale araştırmacılar tarafından belirlenmediğinden, ICMJE bunu zorunlu kılmamaktadır.

Birincil (ana) klinik çalışmaların ikincil veri analizleri ayrı klinik çalışmalar olarak kaydedilmemeli, bunun yerine birincil çalışmanın çalışma kayıt numarası referans alınmalıdır. ICMJE, yazarların klinik araştırma kayıtlarında toplu klinik araştırma sonuçlarının raporlanmasına ilişkin fon sağlayan kurumların ve düzenleyici kurumların gerekliliklerini karşıladıklarından emin olmalarını beklemektedir. Kayıtlarda bildirilen sonuçlar ile dergi yayınları arasındaki tutarsızlıkları açıklamak, dergi editörlerinin değil, yazarların sorumluluğundadır. ICMJE, sonuçlar kısa ve yapılandırılmış bir özet ya da tablolarla (kayıtlı deneme katılımcıları, temel özellikler, birincil ve ikincil sonuçlar ve advers olaylar dahil) sınırlı olduğu takdirde, yukarıdaki kriterleri karşılayan herhangi bir kayıt defterine deneme sonuçlarının yayınlanmasını önceden yayınlanmış saymayacaktır. ICMJE, yukarıdaki kriterleri karşılayan herhangi bir kayıt defterine deneme sonuçlarının yayınlanmasını önceden yayınlanmış saymayacaktır.

ICMJE, dergilerin özetin sonunda deneme kayıt numarasını yayınlamalarını önerir. ICMJE ayrıca, kayıt numarası mevcut olduğunda, yazarların bildirdikleri denemeye ya da makalede bahsettikleri diğer denemelere atıfta bulunmak için deneme kısaltmasını ilk kez kullandıklarında bu numarayı listelemelerini önerir. Editörler, klinik denemenin uygun şekilde kaydedilmemesine ilişkin durumların, önyargılı raporlamaya yol açmak için Editörler, bir klinik denemenin uygun şekilde kayıt altına alınmamasının nedenlerinin, önyargılı raporlamaya yol açmak amacıyla yapılmış olup olmadığını değerlendirebilir. Prospektif deneme kaydının önemi nedeniyle, bu politikaya bir istisna yapıldığında, denemeler kayıt altına alınmalı ve yazarlar, yayında kaydın ne zaman tamamlandığını ve neden geciktiğini belirtmelidir. Editörler, istisnanın neden kabul edildiğini belirten bir açıklama yayınlamalıdır. ICMJE, bu tür istisnaların nadir olması gerektiğini ve bir denemeyi prospektif olarak kaydetmeyen yazarların dergilerimize kabul edilememesi riskini taşıdığına vurgulamaktadır.

2. Yazarların Verilere Erişimi

Tüm yazarlar, çalışma sonuçlarını destekleyen verileri inceleyebilmelidir. Akademik ve akademik olmayan kurumların yazarları arasında iş birliği yapılması durumunda, akademik kurumdan en az bir yazar birincil verilere erişmiş olmalı ve analize katılabilmelidir. Sponsorlu araştırmalarda, yazarların destekleyici verilere erişimi, tüm araştırma anlaşmalarında açıkça belirtilmelidir. Editörler, hangi yazarların erişime sahip olduğunu ve analize katıldığını sorabilirler.

3. Veri Paylaşımı

ICMJE'nin veri paylaşım beyanı politikası bir editoryalde ayrıntılı olarak açıklanmıştır (bkz. Güncellemeler ve Editör Yazıları [www.icmje.org/update.html]).

- 1 Temmuz 2018 tarihinden itibaren ICMJE dergilerine gönderilen ve klinik çalışmaların sonuçlarını bildiren makaleler aşağıda açıklandığı şekilde bir veri paylaşım beyanı içermelidir.
2. Katılımcılarını 1 Ocak 2019 tarihinde ya da sonrasında kaydetmeye başlayan klinik çalışmalar, çalışmanın kaydında bir veri paylaşım planı bulundurmalıdır. ICMJE'nin araştırma kaydına ilişkin politikası www.icmje.org/recommendations/browse/publishing-and-editorialissues/clinical-trial-registration.html adresinde

yer almaktadır. Veri paylaşım planı kayıttan sonra değişirse bu durum makale ile gönderilen ve yayınlanan beyana dâHİL edilmeli ve kayıt sisteminde güncellenmelidir.

Veri paylaşım beyanları aşağıdakileri içermelidir: bireysel kimliksizleştirilmiş katılımcı verilerinin (veri sözlükleri dâHİL) paylaşılıp paylaşılmayacağı (“kararsızım” kabul edilebilir bir cevap değildir); özellikle hangi verilerin paylaşılacağı; ek, ilgili belgelerin mevcut olup olmayacağı (örneğin, çalışma protokolü, istatistiksel analiz planı, vb.); verilerin ne zaman ve ne kadar süreyle mevcut olacağı; verilerin hangi erişim kriterlerine göre paylaşılacağı (kimlerle, ne tür analizler için ve hangi mekanizma ile). Bu gereklilikleri karşılayacak veri paylaşım beyanlarının açıklayıcı örnekleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. ICMJE Gerekliliklerini Yerine Getiren Veri Paylaşım Beyanlarına Örnekler*				
	1. Örnek	2. Örnek	3. Örnek	4. Örnek
Bireysel katılımcı verileri mevcut olacak mı (veri sözlükleri dâhil)?	Evet	Evet	Evet	Hayır
Özellikle hangi veriler paylaşılacak?	Araştırma sırasında toplanan tüm bireysel katılımcı verileri, kimliksizleştirme işleminden sonra.	Bu makalede bildirilen sonuçların altında yatan bireysel katılımcı verileri, kimliksizleştirmeden sonra (metin, tablolar, şekiller ve ekler).	Bu makalede bildirilen sonuçların altında yatan bireysel katılımcı verileri, kimliksizleştirmeden sonra (metin, tablolar, şekiller ve ekler).	Mevcut değil.
Başka hangi belgeler erişilebilir olacak?	Çalışma Protokolü, İstatistiksel Analiz Planı, Bilgilendirilmiş Onam Formu, Klinik Çalışma Raporu, Analitik Kod	Çalışma Protokolü, İstatistiksel Analiz Planı, Analitik Kod	Çalışma Protokolü	Mevcut değil.
Veriler ne zaman erişilebilir olacak (başlangıç ve bitiş tarihleri)?	Yayınlandıktan hemen sonra. Bitiş tarihi yok.	Makale yayınlandıktan 3 ay sonra başlar ve 5 yıl sonra biter.	Makale yayınlandıktan 9 ay sonra başlayıp 36 ay sonra sona erecektir.	Geçerli değil.
Kiminle paylaşılacak?	Verilere erişmek isteyen herkes.	Metodolojik olarak sağlam bir teklif sunan araştırmacılar.	Verilerin kullanım önerisi, bu amaçla tanımlanmış bağımsız bir inceleme komitesi (öğrenilmiş aracı) tarafından onaylanmış olan araştırmacılar.	Geçerli değil.
Ne tür analizler için?	Herhangi bir amaç için.	Onaylanmış başvuruda yer alan amaçlara ulaşmak için.	Bireysel katılımcı verileri meta-analizi için.	Geçerli değil.
Veriler hangi mekanizma ile kullanıma sunulacak?	Veriler süresiz olarak (<i>Bağlantı eklenecektir</i>) adresinde mevcuttur.	Başvurular xxx@yyy adresine yönlendirilmelidir. Erişim sağlamak için veri talep edenlerin bir veri erişim sözleşmesi imzalaması gerekecektir. Veriler üçüncü taraf bir web sitesinde 5 yıl boyunca mevcuttur (<i>Bağlantı eklenecektir</i>).	Başvurular, makale yayınlandıktan sonra 36 aya kadar yapılabilir. 36 aydan sonra veriler Üniversitemizin veri tabanında mevcut olacak, ancak kaydedilen meta veriler dışında araştırmacı desteği olmayacaktır. Başvuruların yapılması ve verilere erişimle ilgili bilgiler şu adreste bulunabilir (<i>Bağlantı sağlanacaktır</i>).	Geçerli değil.

* Bu örnekler, tüm veri paylaşım seçeneklerini değil ancak bir dizi seçeneği göstermeyi amaçlamaktadır.

Paylaşılan verileri kullanan ikincil analizlerin yazarları, kullanımlarının (varsa) alındıktan sonra kabul edilen şartlara uygun olduğunu onaylamalıdır. Ayrıca, veriyi üretenlere gereken değeri vermek ve desteklediği çalışmaların aranmasına olanak sağlamak için benzersiz, kalıcı tanımlayıcısını kullanarak verinin kaynağına atıfta bulunmalıdırlar. İkincil analizlerin yazarları, kendi analizlerinin önceki analizlerden nasıl farklı olduğunu tam olarak açıklamalıdır. Buna ek olarak, klinik araştırma veri setlerini oluşturup paylaşanlar, bu çabaları için büyük ölçüde takdir edilmeyi hak etmektedir. Başkaları tarafından toplanan verileri kullananlar, verileri toplayanlarla işbirliği yapmayı düşünmelidir. İşbirliği her zaman mümkün, pratik ya da arzu edilir olmayacağından, verileri üretenlerin çabaları takdir edilmelidir.

IV. Makale Hazırlama ve Gönderme

A. Bir Tıp Dergisine Gönderilmek Üzere Makale Hazırlama

1. Genel İlkeler

Orijinal araştırmaları içeren makalelerin metinleri genellikle Giriş, Yöntemler, Bulgular ve Tartışma bölümlerinden oluşur. "IMRAD" olarak adlandırılan bu yapı, gelişigüzel bir yayın formatı değil, bilimsel araştırma sürecinin bir yansımasıdır. Makaleler, içeriklerini daha da düzenlemek için genellikle bu bölümler içinde alt başlıklara ihtiyaç duyar. Meta-analizler gibi diğer makale türleri farklı formatlar gerektirebilirken, vaka raporları, anlatı incelemeleri ve başyazılar daha az yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış formatlara sahip olabilir.

Elektronik formatlar, elektronik versiyonlarda ayrıntı ya da bölüm ekleme, bilgi katmanlandırma, çapraz bağlantı kurma ya da makalelerin bazı bölümlerini çıkarma fırsatları sunmaktadır. Yalnızca elektronik ortamda sunulan ek materyaller, birincil makale ile eş zamanlı olarak hakem değerlendirmesine gönderilmelidir.

2. Raporlama Kılavuzları

Farklı çalışma tasarımları için raporlama kılavuzları geliştirilmiştir; randomize çalışmalar için CONSORT (www.consort-statement.org), gözlemsel çalışmalar için STROBE (<http://strobe-statement.org/>), sistematik incelemeler ve meta-analizler için PRISMA (<http://prisma-statement.org/>) ve tanısal doğruluk çalışmaları için STARD (<http://www.equator-network.org/reporting-guidelines/stard/>) bunlara örnektir. Dergilerin yazarlardan bu kılavuzları takip etmelerini istemeleri önerilmektedir. Çünkü bu kılavuzlar yazarların çalışmayı editörler, hakemler, okuyucular ve tıp literatürünü değerlendiren diğer araştırmacılar tarafından değerlendirilebilecek kadar ayrıntılı bir şekilde açıklamalarına yardımcı olmaktadır. Yazarların çalışma tasarımı, veri analizleri, sonuçlar ve bulguların yorumlanmasında cinsiyet ve toplumsal cinsiyet bilgilerinin belirtilmesine ilişkin SAGER kılavuzuna başvurmaları teşvik edilmektedir: www.equator-network.org/reporting-guidelines/sager-guidelines/. İnceleme makalelerinin yazarlarının, verilerin bulunması, seçilmesi, çıkarılması ve sentezlenmesi için kullanılan yöntemleri açıklamaları önerilmektedir; sistematik incelemeler için bu zorunludur. Raporlama kılavuzları için güvenilir kaynaklar EQUATOR Network (www.equatornetwork.org/home/) ve NLM'nin Araştırma Raporlama Kılavuzları ve Girişimleri'dir (www.nlm.nih.gov/services/research_report_guide.html).

3. Makalenin Bölümleri

Aşağıdakiler tüm çalışma tasarımlarının ve makale formatlarının bölümleri içinde raporlama için genel koşullardır.

a. Başlık Sayfası

Bir makale ve yazarları hakkında genel bilgiler makale başlık sayfasında sunulur ve genellikle makale başlığı, yazar bilgileri, varsa feragatnameler, destek kaynakları, kelime sayısı ve bazen tablo ve şekil sayısını içerir.

Makale başlığı: Başlık, makalenin tamamının özlü bir tanımını verir ve özet ile birlikte makalenin elektronik ortamda erişilmesini mümkün kılacak hassasiyette ve spesifik bilgiler içermelidir. Raporlama kılavuzları, çalışma tasarımına ilişkin bilgilerin başlığın bir parçası olmasını önermekte ve bazı dergiler de bunu şart koşmaktadır (özellikle randomize çalışmalar, sistematik incelemeler ve meta-analizler için önemlidir). Bazı dergiler, başlık sayfasında ya da elektronik gönderim sisteminde ayrı bir giriş şeklinde genellikle 40 karakterden (harfler ve boşluklar dâhil) çok olmayan kısa bir başlık gerektirir. Elektronik gönderim sistemleri başlıktaki karakter sayısını kısıtlayabilir.

Yazar bilgileri: Her yazarın en yüksek akademik dereceleri belirtilmelidir ancak bazı dergiler bunları yayınlamamaktadır. Çalışmanın ilişkilendirilmesi gereken bölüm(ler) ve kurum(lar) ya da kuruluşların adı belirtilmelidir. Çoğu elektronik gönderim sistemi, yazarların normal posta ve e-posta adresleri de dâhil olmak üzere tam iletişim bilgilerini vermelerini gerektirir ancak başlık sayfasında sorumlu yazarların telefon numarası ve e-posta adresi listelenmelidir. ICMJE, yazarların ORCID (Open Researcher and Contributor Identification) bilgilerinin belirtilmesini önermektedir.

Feragatnameler: Bir feragatname, örneğin bir yazarın gönderilen makalede ifade edilen görüşlerin kendisine ait olduğunu ve kurumun ya da fon sağlayıcının resmi bir görüşü olmadığını belirtmesidir.

Destek kaynak(lar): Bunlar, makalede açıklanan çalışmanın yürütülmesini ya da makalenin yazılmasını kolaylaştıran hibeler, ekipman, ilaçlar ve/veya diğer destekleri içerir. Fon kaynaklarının ve bağlantıların uygun olmayan şekilde ifade edilmesi yanıltıcıdır ve bundan kaçınılmalıdır.

Kelime sayısı: Özet, teşekkür, tablolar, şekil açıklamaları ve referanslar hariç olmak üzere makale metninin kelime sayısı, editörlerin ve hakemlerin makalede yer alan bilgilerin makalenin uzunluğuyla uyumlu olup olmadığını ve gönderilen makalenin derginin formatlarına ve kelime sınırlarına uyup uymadığını değerlendirmesine olanak tanır. Özet için ayrı bir kelime sayısı da aynı nedenle yararlı olacaktır.

Şekil ve tablo sayısı: Bazı gönderim sistemleri, ilgili dosyaları yüklemeye önce şekil ve tablo sayısının belirtilmesini gerektirir. Bu sayılar, editörlerin ve hakemlerin tüm şekil ve tabloların gerçekten makaleye dâhil edildiğini teyit etmelerine ve tablolar ve şekiller yer kapladığından bunların sağladığı bilgilerin makalenin uzunluğuyla uyumlu olup olmadığını ve makalenin derginin alan sınırlarına uyup uymadığını değerlendirmelerine olanak tanır.

İlişkilerin ve faaliyetlerin açıklanması: Her yazar için açıklama bilgilerinin makalenin bir parçası olması gerekir; her dergi bu bilgilerin ne şekilde olması gerektiği ve nerede yayınlanacağı konusunda standartlar geliştirmelidir. ICMJE, ICMJE üyesi dergiler tarafından kullanılmak üzere tek tip bir Açıklama Formu geliştirmiştir (www.icmje.org/coi_disclosure.pdf) ve ICMJE diğer dergilerin de bunu benimsemelerini önermektedir. Bu formun mevcut olmasına rağmen, editörler, editöryal bir karar vermeden önce her bir yazardan form toplama işinden tasarruf etmek ya da hakemleri ve okuyucuları her bir yazarın formunu okuma işinden kurtarmak için makale başlık sayfasında ya da makaledeki diğer Açıklama bölümünde ilişkilerin ve faaliyetlerin açıklanmasını isteyebilir.

b. Özet

Orijinal araştırmalar, sistematik incelemeler ve meta-analizler yapılandırılmış özetler gerektirir. Özet, çalışmanın bağlamını ya da arka planını vermeli ve çalışmanın amacını, temel prosedürleri (çalışma katılımcılarının seçimi, ortam, ölçümler, analitik yöntemler), ana bulguları (mümkünse spesifik etki büyüklüklerini ve bunların istatistiksel ve klinik anlamlılıklarını vererek) ve temel sonuçları belirtmelidir. Çalışmanın ya da gözlemlerin yeni ve önemli yönlerini vurgulamalı, önemli sınırlılıkları belirtmeli ve bulguları gereğinden çok yorumlamamalıdır. Klinik çalışma özetleri CONSORT grubunun gerekli olarak tanımladığı öğeleri içermelidir (<http://www.consortstatement.org/resources/downloads/extensions/consortextension-for-abstracts-2008pdf/>). Finansman kaynakları, MEDLINE tarafından arama erişimi için uygun görüntüleme ve indekslemeyi kolaylaştırmak için özetten sonra ayrı olarak listelenmelidir. Finansman beyanı sadece yapılan çalışmanın doğrudan desteğini içermelidir. Bir yazarın çalışma için harcadığı zamana yönelik genel kurumsal destek, çalışmanın doğrudan genel finansmanından ayırt edilmelidir. Uygun bir finansman beyanı şöyle olabilir: "Bu çalışma ABC tarafından finanse edilmiştir; Dr. F'nin çalışma süresi XYZ tarafından desteklenmiştir."

Özetler, birçok elektronik veri tabanında indekslenen makalenin tek somut kısmı olduğundan ve birçok okuyucunun okuduğu tek kısım olduğundan, özetlerin makalenin içeriğini doğru bir şekilde yansıttığından emin olunmalıdır. Ancak ne yazık ki özetlerdeki bilgiler genellikle metindekilerden farklıdır. Yazarlar ve editörler, bilgilerin her iki yerde de tutarlı olmasını sağlamak için revizyon ve gözden geçirme sürecinde çalışmalıdır. Yapılandırılmış özetler için gereken format dergiden dergiye farklılık gösterir ve bazı dergiler birden çok format kullanır, yazarların özetlerini seçtikleri dergi tarafından belirtilen formatta hazırlamaları gerekir.

ICMJE, dergilerin klinik araştırma kayıt numarasını özetin sonunda yayınlamasını önermektedir. ICMJE, ayrıca bir kayıt numarası mevcut olduğunda, yazarların raporladıkları çalışmaya ya da makalede bahsettikleri diğer çalışmalara atıfta bulunmak için bir çalışma kısaltmasını ilk kez kullandıklarında bu numarayı belirtmelerini önerir. Veriler kamuya açık bir veri havuzunda muhafaza ediliyorsa ve/veya ikincil bir analizde kullanılıyorsa yazarlar özetin sonunda özgün, kalıcı veri seti tanımlayıcısını, veri havuzu adını ve numarasını belirtmelidir.

c. Giriş

Çalışma için bir bağlam ya da arka plan sağlayın (yani, sorunun doğası ve önemi). Çalışmanın ya da gözlemin özel amacını ya da araştırma hedefini ya da test ettiği hipotezi belirtin. Yalnızca doğrudan ilgili referanslara atıfta bulunun ve yapılan çalışmadan elde edilen verileri ya da sonuçları buraya dâhil etmeyin.

d. Yöntemler

Yöntemler bölümünün en temel ilkesi, bir çalışmanın nasıl ve neden belirli bir şekilde yapıldığına açıklık getirmek olmalıdır. Yöntemler bölümü, verilere erişimi olan diğer kişilerin sonuçları yeniden üretebilmesini sağlayacak şekilde yeterince ayrıntılı olmayı hedeflemelidir. Genel olarak, bu bölüm sadece çalışmanın planı ya da protokolü yazılırken mevcut olan bilgileri içermelidir; çalışma sırasında elde edilen tüm bilgiler Sonuçlar bölümüne aittir. Araştırmanın yürütülmesine yardımcı olması için bir kuruluşa ödeme yapılmış ya da başka bir şekilde sözleşme yapılmışsa (örnek olarak veri toplama ve yönetimi verilebilir), bu durum yöntemlerde ayrıntılı olarak belirtilmelidir.

Yöntemler bölümü, araştırmanın bağımsız bir yerel, bölgesel ya da ulusal inceleme organı (örneğin etik kurul, kurumsal inceleme kurulu) tarafından onaylandığını belirten bir ifade içermelidir. Araştırmanın Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülüp yürütülmediği konusunda şüphe varsa, yazarlar yaklaşımlarının gerekçesini açıklamalı ve yerel, bölgesel ya da ulusal inceleme organının çalışmanın şüpheli yönlerini açıkça onayladığını göstermelidir. Bkz. Bölüm II.E.

Çalışmayı yürütmek için yapay zekâ teknolojisini kullanan yazarlar, yöntem bölümünde, kullanılan araç, sürüm ve mümkünse komutlar da dâhil olmak üzere yaklaşımın tekrarlanmasını sağlamak için yeterli ayrıntıyla kullanımını açıklamalıdır.

i. Katılımcıların Seçimi ve Tanımlanması

Uygunluk ve dışarıda bırakma kriterleri ve kaynak popülasyonun tanımı dâhil olmak üzere gözlemsel ya da deneysel katılımcıların (kontrol grupları dâhil olmak üzere sağlıklı bireyler ya da hastalar) seçimini açıkça tanımlayın. Yaş, cinsiyet ya da etnik köken gibi değişkenlerin uygunluğu çalışma tasarımı sırasında her zaman bilinemediğinden, araştırmacılar temsili popülasyonları tüm çalışma türlerine dâhil etmeyi hedeflemeli ve en azından bu ve diğer ilgili demografik değişkenler için tanımlayıcı veriler sunmalıdır. Çalışma örnekleminin ilgilenilen daha büyük popülasyonu ne kadar temsil ettiği konusunda fikir belirtin.

Cinsiyet (biyolojik faktörleri bildirirken) ve toplumsal cinsiyet (kimlik, psikososyal ya da kültürel faktörler) terimlerinin doğru kullanıldığından emin olun ve uygunsuz olmadığı sürece, çalışma katılımcılarının cinsiyetini ve/veya toplumsal cinsiyetini, hayvanların ya da hücrelerin cinsiyetini belirtin ve cinsiyet ve toplumsal cinsiyeti belirlemek için kullanılan yöntemleri açıklayın. Çalışma özel bir popülasyonda, örneğin sadece tek bir cinsiyette yapılmışsa, yazarlar bunun nedenini gerekçeleriyle açıklamalıdır. Yazarlar ırk ya da etnik kökeni nasıl belirlediklerini belirtmeli ve bunların uygunluğunu temellendirmelidir. ırk ya da etnik köken bilgilerinin toplanmadığı durumlarda, neden toplanmadığını açıklayın. ırk ve etnik köken biyolojik değil sosyal yapıdır, yazarlar ırk ve etnik kökenle ilişkili sonuçları bu bağlamda yorumlamalıdır. Yazarlar, çalışma katılımcılarını tanımlamak için tarafsız, net ve saygılı bir dil kullanmalı ve katılımcıları yaftalayıcı terminoloji kullanmaktan kaçınmalıdır.

ii. Veri Toplama ve Ölçümler

Çalışmanın ana ve ikincil hedeflerini belirtin - genellikle birincil ve ikincil sonuçlar olarak tanımlanır. Yöntemleri, ekipmanı (parantez içinde üreticinin adını ve adresini verin) ve prosedürleri başkalarının sonuçları yeniden üretmesine olanak sağlayacak kadar ayrıntılı olarak tanımlayın. İstatistiksel yöntemler de dâhil olmak üzere (aşağıya bakınız) bilinen yöntemlere referans verin; yayınlanmış ancak iyi bilinmeyen yöntemler için referanslar ve kısa açıklamalar sağlayın; yeni ya da büyük ölçüde değiştirilmiş yöntemleri tanımlayın, bunları kullanma nedenlerini belirtin ve kısıtlılıklarını yorumlayın. Kullanılan tüm ilaç ve kimyasalları, jenerik isim(ler), doz(lar) ve uygulama yol(lar)ı dâhil olmak üzere tam olarak tanımlayın. Uygun bilimsel isimleri ve gen isimlerini belirtin.

iii. İstatistikler

İstatistiksel yöntemleri, orijinal verilere erişimi olan bilgili bir okuyucunun çalışma için uygunluğunu değerlendirmesine ve belirtilen sonuçları doğrulamasına olanak tanıyacak kadar ayrıntılı bir şekilde açıklayın. Mümkün olduğunda, bulguları ölçün ve bunları uygun ölçüm hatası ya da belirsizlik göstergeleri (güven aralıkları gibi) ile birlikte sunun. Yalnızca P değerleri gibi istatistiksel hipotez testlerine bel bağlamaktan kaçının. Bunlar etki büyüklüğü ve tahminlerin kesinliği hakkında önemli bilgileri aktarmada başarısız olur. Çalışmanın tasarımına ve istatistiksel yöntemlere ilişkin referanslar mümkün olduğunca standart çalışmalara verilmelidir (sayfaları belirtilerek). İstatistiksel terimleri, kısaltmaları ve çoğu sembolü tanımlayın. Kullanılan istatistiksel yazılım paket(ler)ini ve sürümlerini belirtin. Alt grup analizleri de dâhil olmak üzere önceden belirlenmiş analizleri keşifsel analizlerden ayırın.

e. Sonuçlar

Sonuçlarınızı metinde, tablolarda ve şekillerde mantıksal bir sırayla sunun. Önce ana ya da en önemli bulguları verin. Tablo ya da şekillerdeki tüm verileri metin içinde tekrarlamayın, yalnızca en önemli gözlemleri vurgulayın ya da özetleyin. Yöntemler bölümünde tanımlanan tüm birincil ve ikincil sonuçlara ilişkin verileri sağlayın. İlave ya da tamamlayıcı materyaller ve teknik detaylar, erişilebilir olacakları ancak metnin akışını kesintiye uğratmayacakları bir ek bölümünde verilebilir ya da yalnızca derginin elektronik versiyonunda yayınlanabilir.

Sayısal sonuçları yalnızca türetilmiş değerler (örneğin yüzdeler) olarak değil aynı zamanda türetilmiş değerlerin hesaplandığı mutlak sayılar olarak da verin. Tablo ve şekilleri, makalenin argümanını açıklamak ve destekleyici verileri değerlendirmek için gerekli olanlarla sınırlandırın. Çok sayıda girdisi olan tablolara alternatif olarak grafikler kullanın, verileri grafiklerde ve tablolarda tekrarlamayın. İstatistikte kullanılan “rastgele” (rastgele bir aygıtı ima eder), “normal”, “anlamlı”, “korelasyon” ve “örneklem” gibi teknik terimlerin teknik olmayan kullanımlarından kaçının.

Verilerin yaş ve cinsiyet gibi demografik değişkenlere göre ayrı ayrı verilmesi, çalışmalar arasında alt gruplara ilişkin verilerin bir havuzda toplanmasını kolaylaştırır ve raporlamayı katmanlara ayırmamak için açıklanması gereken zorlayıcı nedenler olmadıkça rutin olmalıdır.

f. Tartışma

Tartışmaya ana bulguları kısaca özetleyerek başlamak ve bu bulgular için olası mekanizmaları ya da açıklamaları ele almak faydalı olacaktır. Çalışmanızın yeni ve önemli yönlerini vurgulayın ve bulgularınızı ilgili kanıtların bütünü bağlamına yerleştirin. Çalışmanızın sınırlılıklarını belirtin ve bulgularınızın gelecekteki araştırmalar ve klinik uygulamalar ya da politikalar için olası sonuçlarını açıklayın. Mümkün olduğu durumlarda cinsiyet ve/veya toplumsal cinsiyet gibi değişkenlerin bulgularınız üzerindeki etkisini ya da bağlantısını ve verilerin sınırlılıklarını tartışın. Giriş ya da Sonuçlar bölümü gibi makalenin diğer bölümlerinde belirtilen verileri ya da diğer bilgileri ayrıntılı olarak tekrarlamayın.

Sonuçları çalışmanın amaçlarıyla ilişkilendirin ancak verilerce yeterince desteklenmeyen ifadelerden ve çıkarımlardan kaçının. Özellikle klinik ve istatistiksel anlamlılık arasında bir ayrıma gidin ve makalede uygun ekonomik veriler ve analizler yer almadığı sürece ekonomik fayda ve maliyetler hakkında açıklama yapmaktan kaçının. Öncelik iddiasında bulunmaktan ya da tamamlanmamış bir çalışmaya gönderme yapmaktan kaçının. Gerektiğinde yeni hipotezler oluşturun ancak bunları açıkça etiketleyin.

g. Referanslar

i. Genel Hususlar

Yazarlar mümkün olduğunca orijinal araştırma kaynaklarına doğrudan referans vermelidir. Referanslar mümkün olduğunca özetler yerine yayınlanmış makalelere yapılmalıdır. Referanslar, yazarlar, editörler ya da hakemler tarafından kişisel çıkar sağlamak amacıyla kullanılmamalıdır. Yazarlar, yağmacı ya da sahte dergilerdeki makalelere atıfta bulunmaktan kaçınmalıdır. Ön baskılara atıf yapıldığında, atıfta referansın bir ön baskı olduğu açıkça belirtilmelidir (ayrıca bkz. Bölüm III.D.3). Her ne kadar derleme makalelere yapılan atıflar okuyucuları bir literatür bütününe yönlendirmek için etkili bir yol olsa da derleme makaleler her zaman orijinal çalışmalarını doğru bir şekilde yansıtmayabilir. Öte yandan, bir konudaki orijinal çalışmalara yapılan atıfların kapsamlı bir şekilde sıralandığı listeler aşırı yer kaplayabilir.

Özellikle referanslar artık yayınlanmış makalelerin elektronik versiyonlarına eklenebildiğinden ve elektronik literatür taraması okuyucuların yayınlanmış literatüre kolaylıkla ulaşmasını sağladığından, başlıca orijinal makalelere yapılan daha az sayıda atıf genellikle daha kapsamlı listeler kadar işe yarar.

Kabul edilmiş ancak henüz yayınlanmamış makalelere yapılan atıflar “baskıda” ya da “yayınlanmak üzere” şeklinde belirtilmelidir. Gönderilen ancak kabul edilmeyen makalelerdeki bilgiler, kaynaktan yazılı izin alınarak metin içinde “yayınlanmamış gözlemler” olarak belirtilmelidir.

Yayınlanan makaleler, kullanılan veri setlerinin özgün, kalıcı tanımlayıcılarını vermelidir.

Kamuya açık bir kaynaktan elde edilemeyen önemli bilgileri sağlamadığı sürece “kişisel iletişimi” kaynak göstermekten kaçınınız ancak yine de bu yapılsa kişinin adı ve iletişim tarihi metinde parantez içinde belirtilmelidir. Bilimsel makaleler için, kişisel iletişimin kaynağından yazılı izin ve doğruluk teyidi alın.

Yapay zekâ tarafından üretilen materyallerin birincil kaynak olarak gösterilmesi uygun değildir.

Yazarlar, referansları doğru bir şekilde alıntılanmaktan sorumludur ve alıntılanan referansların ilişkili ifadeyi desteklediğini doğrulayabilmelidir. Bibliyografik atıf hatalarını en aza indirmek için atıflar PubMed gibi bir bibliyografik kaynak ya da orijinal kaynaklar kullanılarak doğrulanmalıdır. Yazarlar, geri çekme işlemine atıfta bulunmak dışında hiçbir referansın geri çekilen makalelere atıfta bulunmadığını kontrol etmekten sorumludur. MEDLINE'da indekslenen dergilerde yayınlanan makaleler için ICMJE, PubMed'i makalelerin geri çekilmesiyle ilgili bilgi veren yetkili kaynak olarak kabul eder. Yazarlar, geri çekilen makaleleri MEDLINE'da PubMed'de “Geri çekilen yayın [pt]” (Retracted publication [pt]) şeklinde arama yaparak (burada köşeli parantez içindeki “pt” terimi yayın türünü ifade etmektedir) ya da doğrudan PubMed'in geri çekilen yayınlar listesine giderek ([https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/?term=retracted+publication+\[pt\]](https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/?term=retracted+publication+[pt])) görebilirler.

Kaynaklar metin içinde ilk geçtikleri sıraya göre ardışık olarak numaralandırılmalıdır. Metin, tablo ve açıklamalardaki referansları parantez içinde Arap rakamları ile belirtiniz.

Yalnızca tablo ya da şekil açıklamalarında atıfta bulunulan referanslar, söz konusu tablo ya da şeklin metindeki ilk belirtiliş sırasına göre numaralandırılmalıdır. Dergi başlıkları MEDLINE için kullanılan stile göre kısaltılmalıdır (www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog/journals). Dergiler, yazarlardan elektronik referanslara metinde parantez içinde mi yoksa metni takip eden numaralandırılmış referanslar içinde mi atıfta bulunmalarını istediklerine göre değişiklik gösterir. Bu konuda, yazarlar çalışmalarını göndermeyi planladıkları dergiye danışmalıdır.

ii. Stil ve Format

Referanslar, NLM'nin Örnek Referanslar (www.nlm.nih.gov/bsd/uniform_requirements.html) web sayfasında özetlenen ve NLM'nin Citing Medicine, 2. baskı (www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK7256/) kitabında ayrıntılı olarak açıklanan standartlara uygun olmalıdır. Bu kaynaklar yeni teknolojiler geliştikçe düzenli olarak güncellenmektedir ve şu anda basılı belgeler, yayınlanmamış materyaller, sesli ve görsel materyaller, CD-ROM, DVD ya da disk ortamındaki materyaller ve İnternet ortamındaki materyaller için kılavuz bilgiler içermektedir.

h. Tablolar

Tablolar bilgiyi kısa ve öz bir şekilde toplar ve etkili bir şekilde gösterir ayrıca istenilen ayrıntı ve hassasiyet düzeyinde bilgi sağlar. Verileri metin yerine tablolara dâhil etmek çoğu zaman metnin uzunluğunu azaltmayı mümkün kılar.

Tablolarınızı derginin gereksinimlerine göre hazırlayın, hatalardan kaçınmak için tabloların doğrudan derginin kendi yayın yazılımına aktarılabilmesi en iyisidir. Tabloları metindeki ilk atıf sırasına göre numaralandırın ve her birine bir başlık verin. Tablo başlıkları kısa ama açıklayıcı olmalı, okuyucuların metne geri dönmek zorunda kalmadan tablonun içeriğini anlamalarını sağlayacak bilgiler içermelidir. Her tabloya metin içinde atıfta bulunulduğundan emin olun.

Her bir sütuna kısa ya da kısaltılmış bir başlık verin. Yazarlar açıklayıcı bilgileri başlığa değil dipnotlara yerleştirmelidir. Standart olmayan tüm kısaltmaları dipnotlarda açıklayın ve gerekirse bilgileri açıklamak için semboller kullanın. Semboller dergiden dergiye değişebilir (alfabe harfleri ya da *, †, ‡, § gibi semboller), bu nedenle gerekli uygulama için her derginin yazarlara yönelik talimatlarını kontrol edin. Standart sapma ve ortalamanın standart hatası gibi istatistiksel varyasyon ölçümlerini tanımlayın.

Yayınlanmış ya da yayınlanmamış başka bir kaynaktan veri kullanıyorsanız, izin alın ve bu kaynağı tam olarak belirtin.

Basılı olarak yayınlanamayacak kadar kapsamlı yedek veriler içeren ek tabloların derginin elektronik versiyonunda yayınlanması, bir arşiv servisinde muhafazası ya da doğrudan yazarlar tarafından okuyuculara sunulması uygun olabilir. Okuyucuları bu ek bilgilerin mevcut olduğu ve nerede bulunduğu konusunda bilgilendirmek için metne uygun bir ifade eklenmelidir. Bu tür tabloları, hakemlerin erişimine açık olacak şekilde makaleyle birlikte değerlendirilmek üzere gönderin.

i. Görseller (Şekiller)

Makalede yer alan görsellerin dijital halleri basılı yayın için uygun bir formatta gönderilmelidir. Çoğu gönderim sistemi, görsellerin kalitesine ilişkin ayrıntılı yönergelerle sahiptir ve makale yüklendikten sonra bunları kontrol eder. Basılı gönderimler için şekiller ya profesyonel olarak çizilmeli ve fotoğraflanmalı ya da fotoğraf kalitesinde dijital baskılar olarak gönderilmelidir.

Radyolojik ve diğer klinik ve diagnostik görsellerin yanı sıra patoloji örneklerinin resimleri ya da fotomikrograflar için yüksek çözünürlüklü fotoğrafik görüntü dosyaları gönderin. Öncesi ve sonrası görüntüleri aynı yoğunlukta, yönde ve ışık renginde çekilmelidir. Lekeler birçok bilimsel makalede birincil kanıt olarak kullanıldığından, editörler orijinal lekelerin fotoğraflarının derginin web sitesinde yayınlanmasını isteyebilir.

Bazı dergiler şekilleri yeniden çizse de çoğu bunu yapmaz. Bu nedenle şekillerdeki harfler, sayılar ve semboller açık ve tutarlı olmalı ve şekil yayın için küçültüldüğünde okunaklı kalacak kadar büyük olmalıdır. Şekillerin çoğu doğrudan slayt sunumlarında kullanılacağından, mümkün olduğunca açıklayıcı hale getirilmelidir. Başlıklar ve ayrıntılı açıklamalar, görsellerin kendisinde değil, açıklamalarında yer almalıdır.

Fotomikrograflarda dâhili ölçek işaretleri bulunmalıdır. Fotomikrograflarda kullanılan semboller, oklar ya da harfler arka planla kontrast oluşturmalarıdır. İç ölçeği açıklayın ve fotomikrograftaki boyama yöntemini belirtin.

Şekiller, metin içinde alıntılı oldukları sıraya göre ardışık olarak numaralandırılmalıdır. Bir şekil daha önce yayınlanmışsa orijinal kaynağı belirtin ve yeniden kullanılması için telif hakkı sahibinden aldığınız yazılı izni gönderin. Kamuya açık belgeler hariç, yazar ya da yayıncıya bakılmaksızın izin gereklidir.

Makalede görsellerin açıklamaları ayrı bir sayfada olmalı ve Arap rakamları görsellere karşılık gelmelidir. Görsellerin bölümlerini tanımlamak için semboller, oklar, sayılar ya da harfler kullanıldığında, her birini açıklamada net bir şekilde belirtin ve açıklayın.

j. Ölçü Birimleri

Uzunluk, boy, ağırlık ve hacim ölçümleri metrik birimlerde (metre, kilogram ya da litre) ya da bunların ondalık katlarında raporlanmalıdır.

Sıcaklıklar santigrat derece cinsinden olmalıdır. Kan basınçları, dergi tarafından özellikle başka birimler talep edilmediği sürece milimetre cıva cinsinden olmalıdır.

Dergiler hematolojik, klinik kimya ve diğer ölçümleri yayınlarken kullandıkları birimlere göre değişiklik gösterir. Yazarlar, ilgili derginin Yazarlar için Bilgiler bölümüne bakmalı ve laboratuvar bilgilerini hem yerel hem de Uluslararası Birimler Sisteminde (SI) sunmalıdır.

SI birimleri evrensel olarak kullanılmadığından, editörler yazarlardan alternatif ya da SI olmayan birimler eklemelerini talep edebilir. İlaç konsantrasyonları SI ya da kütle birimlerinde rapor edilebilir, ancak alternatif uygun olduğunda parantez içinde verilmelidir.

k. Kısaltmalar ve Semboller

Yalnızca standart kısaltmalar kullanın, standart olmayan kısaltmaların kullanılması okuyucular için kafa karıştırıcı olabilir. Makalenin başlığında kısaltma kullanmaktan kaçının. Kısaltma standart bir ölçü birimi değilse ilk geçtiği yerde önce açık olarak yazılmalı, ardından parantez içinde kısaltma kullanılmalıdır.

B. Makalenin Dergiye Gönderilmesi

Makaleler, aşağıdaki bilgileri içermesi gereken bir ön yazı ya da eksiksiz doldurulmuş bir dergi gönderim formu ile birlikte gönderilmelidir:

Aynı ya da çok benzer bir çalışmanın gereksiz yayını olarak değerlendirilebilecek tüm gönderimler ve önceki bildirimler hakkında editöre tam bir açıklama yapılmalıdır. Bu tür çalışmalara özellikle atıfta bulunulmalı ve yeni makalede referans verilmelidir. Bu tür materyallerin kopyaları, editörün durumu değerlendirmesine yardımcı olmak için gönderilen makaleye eklenmelidir. Ayrıca bkz. Bölüm III.D.2.

Eğer makale içinde ya da yazar bilgi formunda yer almıyorsa çıkar çatışmasına yol açabilecek mali ya da diğer ilişkiler ve faaliyetler hakkında bir beyan sunulmalıdır. Ayrıca bkz. Bölüm II.B.

Yazarlıkla ilgili bir beyan: Tüm yazarlar için katkı beyanı kullanmayan dergiler, eğer bu bilgi başka bir biçimde verilmemişse başvuru mektubunda makalenin tüm yazarlar tarafından okunup onaylandığına, bu belgede daha önce belirtilen yazarlık şartlarının karşılandığına ve her yazarın makalenin dürüst bir çalışmanın ürünü olduğuna inandığına dair bir beyanın yer almasını isteyebilir. Ayrıca bkz. Bölüm II.A.

Eğer makalenin içerisinde yer almıyorsa düzeltmeler ve redaksiyonların son onayı hakkında diğer yazarlarla iletişim kurmaktan sorumlu yazarın iletişim bilgileri.

Araştırmanın yürütülmesine ilişkin endişeler (örneğin, kurumsal ve/veya düzenleyici kurumlar aracılığıyla) dile getirilmişse ya da bir düzeltme işlemi önerilmişse mektup ya da form editörleri bu konuda bilgilendirmelidir. Mektup ya da form, makalenin ilgili dergide hangi tür ya da formatta yer alacağı gibi editöre yardımcı olabilecek ek bilgileri de içermelidir. Eğer makale daha önce başka bir dergiye gönderilmişse önceki editörün ve hakemlerin yorumlarını, yazarların bu yorumlara verdikleri yanıtlarla birlikte gönderilen makaleye eklemek yararlı olacaktır. Editörler, yazarların bu tür önceki yazışmaları göndermelerini önermektedir. Bunu yapmak inceleme sürecini hızlandırabilir ve şeffaflığı ve uzmanlık paylaşımını teşvik eder.

Birçok dergi, yazarın gönderinin tüm bileşenlerinin dâhil edildiğinden emin olmasına yardımcı olmak için bir ön gönderim kontrol listesi sağlamaktadır. Bazı dergiler ayrıca yazarların belirli çalışma türlerinin raporlanmasına yönelik kontrol listelerini (örneğin, randomize kontrollü çalışmaların raporlanmasına yönelik CONSORT kontrol listesi) doldurmalarını şart koşmaktadır. Yazarlar, derginin bu tür kontrol listeleri kullanıp kullanmadığına bakmalı ve talep edilmesi halinde bunları makaleyle birlikte göndermelidir.

Makaleye, daha önce yayınlanmış materyallerin çoğaltılması, daha önce yayınlanmış resimlerin kullanılması, kimliği belirlenebilir kişiler hakkında bilgilerin verilmesi ya da katkılarından dolayı kişilere atıfta bulunulması için gerekli izinler eklenmelidir.

V. YAYINCILIKTA YAPAY ZEKÂ (YZ) KULLANIMI

Yapay zekâ (YZ) ve büyük dil modelleri (LLMs) nin yaygınlaşması, bunların kullanımını her yerde yaygın duruma getirmiştir ve bilimin ilerlemesinde yapay zekânın ve dil modellerinin yararı umut vaat etmektedir. Ancak, bunların bilimsel yayınlarda kullanımında geçerlilik, gizlilik, şeffaflık ve sorumluluk konularında endişeler bulunmaktadır. Yapay zekâ yanlış, eksik ya da önyargılı olabilecek çıktılar üretebileceği için, bu yolla üretilen herhangi bir içeriğin doğruluğunu

gözden geçirmek nihai olarak insanların sorumluluğundadır. Bu nedenle, yazarlar, hakemler ve editörler/yayıncılar YZ/LLMs kullanırken aşağıdaki ilkelere uymalıdır:

- Yazarlar, YZ ve YZ–destekli teknolojileri yazar olarak listelememeli ya da alıntılanmamalıdır. Yapay zekâ araçları, uygun atıfta bulunulmadan kaynaklardan (telif hakkı bulunan materyaller dâhil) bilgi içerebileceğinden; ilgililer, uygun kaynakları alıntılanmak, gerektiğinde izin almak ve YZ araçları tarafından üretilen içeriği kullanırken intihal olmadığından emin olmakla sorumludur.
- Çünkü, dergilere gönderilen makaleler yazarların özel iletişim araçları olduğundan, makalelerin işlenmesi ya da değerlendirilmesinde YZ araçlarının kullanılması gizliliği ihlal edebilir. Editörler, hakemler ya da yayıncılar, yazarların açık izni olmadan gizliliğin sağlanamayacağı YZ sistemlerine gönderilen makaleleri yüklememelidir.
- Editörler/yayıncılar, yazarlar ve hakemler; makale hazırlama, düzenleme ve inceleme dâhil olmak üzere editörlük sürecinin herhangi bir aşamasında YZ araçlarını kullanırken şeffaf olmalıdır. YZ kullanıldığında, kullanıcılar hangi aracın hangi amaçla kullanıldığını açıklamalıdır.

Dergiler, yukarıdaki ilkelere uygun bir YZ kullanım politikasına sahip olmalı ve tüm editörleri, hakemleri ve yazarları bu dergi politikasından haberdar etmelidir.

A. Yapay Zekanın Yazarlar Tarafından Kullanımı

Bölüm II.A.4'te açıklandığı gibi; dergi, yazarlardan gönderdikleri çalışmaların üretiminde YZ destekli teknolojiler (dil modelleri, sohbet robotları ya da görüntü oluşturucular gibi) kullanıp kullanmadıklarını açıklamalarını talep etmelidir. Bu tür teknolojileri kullanan yazarlar, ön yazıda ve uygunsa gönderilen çalışmanın ilgili bölümünde, bu teknolojileri nasıl kullandıklarını açıklamalıdır (bkz. Bölüm II.A.3 ve Bölüm IV.A.3.d). Sohbet robotları (örneğin ChatGPT) ve diğer YZ destekli araçlar, çalışmanın doğruluğu, bütünlüğü ve özgünlüğünden sorumlu olamayacakları için yazar olarak listelenmemelidir; çünkü, bu sorumluluklar yazarlık için gereklidir (bkz. Bölüm II.A.1). Bu nedenle, YZ destekli teknolojilerin kullanıldığı herhangi bir materyalin sorumluluğu kişilere aittir. Yazarlar, YZ tarafından üretilen içeriği dikkatlice incelemeli ve düzenlemelidir; çünkü, çıktı yanlış, eksik ya da önyargılı olabilir. Yazarlar, makalelerinde, YZ tarafından üretilen metin ve görüntüler de dâhil olmak üzere, intihal olmadığını iddia edebilmelidir. İlgililer, tam alıntılar dâhil olmak üzere alıntılanan tüm materyallerin uygun şekilde atıfta bulunulduğundan emin olmalıdır. YZ tarafından üretilen materyali birincil kaynak olarak referans göstermek kabul edilemez.

YZ zekâ kullanımının açıklanmaması, düzeltici önlemler alınmasını gerektirebilir ve bazı durumlarda suistimal olarak yorumlanabilir (bkz. Bölüm III.A ve III.B).

B. Yapay Zekanın Hakemler Tarafından Kullanımı

Hakemler YZ kullanımında derginin belirtilen politikalarına uymalıdır ya da incelemelerini kolaylaştırmak için YZ teknolojisini kullanmadan önce dergiden izin almalıdır. Bölüm II.C.2.c'de açıklandığı gibi, hakemler makalenin gizliliğini korumakla yükümlüdürler, ki bu durum, dergiler tarafından açıkça izin verilmedikçe, gizliliğin sağlanmadığı yazılım ya da diğer YZ teknolojilerine makalenin yüklenmesini yasaklayabilir. İncelemelerinde YZ kullanan hakemler, dergiye bunu açıklamalı ve içeriğin uygun ve geçerli olduğundan emin olmalıdır; çünkü, YZ yanlış, eksik ya da önyargılı sonuçlar üretebilir.

C. YZ'nın Sorumlu Kullanımını Sağlamada Editörlerin Rolü

Birçok kullanım şekli, özellikle ana dillerinde içerik yazmayanlar için çok yararlı olabilir. Bununla birlikte, editörler yazarlara soru sormalı ve yazarlar dil modellerinin ve YZ'nın kullanılıp kullanılmadığını ve nasıl kullanıldığını açıklamalıdır. Örneğin, yazım denetimi ve gramer düzeltmesi için YZ kullanımı genellikle kabul edilebilir olarak görülürken, içerik üretimi için YZ kullanımı çalışmanın bağlamında değerlendirilmelidir. Tüm kullanım durumlarında, yazarlar göndermeden önce içeriklerinin doğruluğunu ve geçerliliğini kontrol etmelidir. Editörlerin, yazarları sorguladıklarında, onların YZ kullandıklarını açığa vurmayabileceği ihtimaline karşı dikkatli olmaları gerekmektedir. Editörler ve hakemler, yazarların açık izni olmadan gizliliğin güvenilemeyeceği yapay zekâ sistemlerine, gönderilen makaleleri yüklememelidir.

Dergiler, inceleme sürecinde YZ kullanımına ilişkin bir politika belirlemeli ve tüm editörleri, hakemleri ve yazarları bu dergi politikasından haberdar etmelidir. Dergiler, editörlere ve hakemlere, dergilere gönderilen makalelerin gizli iletişim olduğunu ve gizliliğin sağlanamadığı yazılım ya da diğer YZ teknolojilerine makalenin yüklenmesinin, yazarların izni dışında yasak olduğunu hatırlatmalıdır. Dergiler, metin düzenleme ve diğer üretim amaçları için YZ kullanıyorsa, bunu yazarlara verdikleri bilgilerde açıklamalıdır. Dergiler, yardımcı içerikler (örneğin podcast'ler, eğitim soruları, hasta özetleri) için de YZ/LLM kullanıyor olabilir. Editörler, bu içeriğin doğruluğunu ve geçerliliğini sağlamaktan sorumludur.

KAYNAK:

International Committee of Medical Journal Editors [http://www.ICMJE.org]. Recommendations for the Conduct, Reporting, Editing and Publication of Scholarly Work in Medical Journals. [Jan, 2026], Available from: <http://www.ICMJE.org>.